

Ljudska PRAVICA

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

Leto VII. - št. 162

Ljubljana, nedelja, 14. julija 1946

Izhaja vsak dan razen ob ponedeljkih

Mesečna naročnina Din 45.—

Cena Din 4.—

GOVOR PREDSEDNIKA VLADE LRS MIHE MARINKA NA LJUDSKEM ZBOROVANJU NA JESENICAH

Želim, da ne bi bila niti za trenutek pozabljena ta misel, da bi imeli pri vsakem udarcu s krampom, pri vsakem udarcu s kladivom zavest, da je to ljudska oblast, da je to ljudska država

Tovariši in tovarišice!

Čeprav sem na Jesenicah že precej domač se iz časov globoke ilegalnosti Komunistične partije, ko sem prihajal skrivaj na Jesenice, čeprav sem tudi že po osvoboditvi imel prilike spoznati se z vašim sindikalnim in političnim vodstvom, mi je danes prvič dana prilika, da govorim toliko množični delavstva in delovnega ljudstva jeseniškega okraja.

Želim vam govoriti ne toliko kot predsednik vlade, temveč bolj kot funkcionar OF. Vzemite moja izvajanja kot besede človeka iz vaše sredine, kot svojega človeka v najozjem smislu te besede. Obracam se predvsem na vas volivce, na vas državljane, na vas delavce, z željo, da bi se v polni meri zavedali vloge, ki jo delavski razred igra danes v naši ljudski državi. (Vzkliki: Živela ljudska država! Ploskanje.) Hočem predvsem naglasiti značaj ljudske oblasti in vloge ljudstva v tej oblasti. Delavstvo in ostalo delovno ljudstvo je že dokazalo z ogromnimi napori v obnovi porušene tovare, v obnovi porušene naselij, v neverjetnem elanu prostovoljnega dela, kaj pomeni biti v državi sam svoj gospodar. Želim, da bi ne bila niti za trenutek pozabljena ta misel in da bi imeli pri vsakem udarcu s krampom, pri vsakem udarcu s kladivom zavest, da je to ljudska oblast, da je to naša — ljudska država, in da ste vi, delavski razred Jugoslavije, ste vi, delavski razred Jugoslavije, osnovni nosilec — betonski steber v osnoveh države. To dejstvo pa je seveda tudi naložilo primerno težje naloge in obveznosti delavskemu razredu, delovnemu ljudstvu. Napredek naše ljudske države se more pričakovati le tako, da prav tisti, ki so nosilci ljudske oblasti, prevzemajo tudi najtežja bremena. Sedanja napore bodo v relativno kratkem času kronani z uspehi in prav delavski razred je tisti, ki lahko največ blagodatni pričakuje od naše ljudske države v bodočnosti. Treba je imeti stalno pred očmi, da današnji napori in z njimi doseženi plodovi dela ne gredo v žep raznih Westonov in Praprotnikov prošlosti, raznih nekdanjih domačih ali inozemskih izkoriščevalcev, temveč da gredo plodovi vseh naporov, ki jih delovno ljudstvo danes prispeva, izključno v dobrobit skupnosti. Samo v tem dejstvu je jamstvo, da si bomo ustvarili trdno, gospodarsko močno državo, da bomo ustvarili blagostanje, dvignili življenjski standard in kulturni nivo. Mi delavci in večina delovnega ljudstva smo v stari Jugoslaviji gledali na državo drugače; nismo verjeli besedam raznih zagovornikov buržoazije, ki so trdili, da je država vse ljudstvo, da smo država bili mi vsi. Vsi prav dobro veste, da je v stari Jugoslaviji delovno ljudstvo igralo vlogo državljanov druge stopnje. Se danes imamo celo vrsto držav, zlasti še na zapadu, ki imajo prav tak značaj, kot ga je imela nekdanja Jugoslavija. Država je bila in je tudi danes sredstvo v rokah enega dela družbe, enega razreda za zatiranje drugega razreda. V stari Jugoslaviji je bila — v mnogih delih — pa je še danes — država v rokah male družbe izkoriščevalcev, sredstvo za zatiranje in izkoriščanje. Naglasiti moram, da se je danes pri nas situacija spremenila, obrnila se je na glavo. Ena najvažnejših pridobitev narodno osvobodilne borbe je ta, da je država v rokah širokih plasti delovnega ljudstva postala sredstvo za obrambo teha pridobitev, za obrambo materialnih in kulturnih dobrin delovnega ljudstva, da z njeno pomočjo to ljudstvo gradi gospodarske in duhovno-kulturne pogoje za svojo lepšo bodočnost, da s to državo onemogoča, zatira in uničuje sovražnika. (Tako je!) Ena glavnih pridobitev narodno osvobodilne borbe je torej, da smo zrušili zatiralni aparat in na njegovih razvalinah zgradili novo, ljudsko državo. Odnos delavcev in delovnega ljudstva sploh do države je torej danes popolnoma drugačen. (Živela ljudska država!)

Zato je jasno, da mora vsak posameznik, zlasti pa naš udarnik, imeti danes stalno pred očmi ta novi odnos do naše države. Ni dovolj samo delati, samo garati; to je nujno in potrebno, a to vendar še ni vse. Potrebno in nujno je tudi, da vsak posameznik, ki vraga svoj znoj v našo gospodarsko obnovo, skrbi, kako delajo funkcionarji naše ljudske države. (Ploskanje.) Treba je, da ima vsakdo do svoje države tak odnos, kakor ga ima do svojih otrok; tak odnos naj ima do svojih strojev v tovarni, ki jih neguje, da bi boljše funkcionirali in proizvajali, da bi čim več prispevali k zgraditvi in utrditvi naše države, da bi

ta postala čim ostriši bič proti vsem tistim, ki niso soglasni s tem, kar smo dosegli. (Tako je!)

Naša država je mlada, mnogo je še neizkušenosti v nas vseh; ljudstvo, ki je prevzelo krmilo v svoje roke, ki je začelo brniti svojo državo, na srečo ni imelo v svoji sredi »preizkušene« državnike, marveč je osvobodilno gibanje iz svoje srede dalo ljudi, odličnih in sposobnih delavcev, ki vodijo to državo na čelu z našim voditeljem marsikom Titom. (Živela Tito!) V našem državnem aparatu, v naših ljudskih odborih, okrajnih, okrožnih itd. se marsikje ne funkcionira vse tako, kot bi moralo. Se je vse v zagonu gradnje. Naše težave izvirajo iz tega, ker smo morali staro državo porušiti do temeljev, ker iz starega državnega aparata nismo mogli mnogo dedovati in tega uporabiti v novi državni upravi. V stari upravi so bili mnogi ljudje, ki so zvesto služili sovražnikom ljudstva, ki so bili v službi okupatorja, da o vojnih zločincih in narodnih izdajalcih, ki jih je zadelo ljudska sodba, ne govorim. Primanjkuje nam sposobnih ljudi iz ljudstva, ki bi lahko vodili posle; kar pa smo vzeli starih uradnikov, so mnogi od njih obremenjeni z duhom starega časa. Tudi novi ljudje včasih preradi kopirajo stare načine in metode upravljanja. Zato so otroške boleznice v rasti naše države nujne in neizbežne. Vsak posameznik, vsak volivec, ki je videl spremembo in smatra to državo za svojo državo, mora pomagati na razne načine pri odpravljanju teh napak, ne samo z nasveti od zunaj, temveč z zavestjo, da je vključen v celoto delovnega ljudstva. Oblasti ne smemo smatrati kot nekaj, kar je izven nas. Vse to je naše, naša so sredstva uprave; ni dovolj, da tega ali drugega izvolimo, mu poverimo to ali ono nalogo, potem pa ga prepustimo, naj se znajde kakor ve in zna. Tak način bi rodil negativne uspehe in morali bi vsak čas, vsak mesec voliti nove ljudi, ker bi marsikdo ne izvršil svojih nalog. Samo morate od svojih izvoljencev zahtevati, da z vami skupaj rešujejo in razpravljajo tekoče probleme in naloge, širiti si morate obzorje in gledati na domače prilike, na domače naloge razkot na sestavi del občin nalog, razmišljati morate, da bomo te naloge rešili v skladu s splošnimi nalogami Ljudske republike Slovenije in nalogami FLRJ. Ni stvar samo v tem, da je naša država sestavljena iz toliko okrožnih in okrajnih odborov, temveč da taka delitev oblasti tvori eno samo čvrsto in nedeljivo celoto. V svojih delovnih in ustvarjalnih naporih morate imeti vedno pred očmi, da ste sestavni del tistega temelja države, ki ga predstavlja delavski razred Jugoslavije. Ko delate v eni najmodernejših tovarn Jugoslavije, se morate zavedati, da vaši napori niso samo vaša stvar, da to niso samo problemi jeseniškega okraja, temveč da so vaši uspehi jamstvo in prispevek k celotnim uspehom vse Jugoslavije. Delavski razred je prav tista sila, ki je sposobna odigrati vodilno vlogo, ustvariti tisto bratsko zvezo z ostalimi delovnimi množicami, najti načina in sredstva za skladno sodelovanje vseh narodov v naši ljudski državi. (Živela enotnost!)

Ce pomislimo samo za pol leta nazaj, vidimo, da so naše dosedanje pridobitve presentljivo velike. Da, pred pol leta nismo vedeli, da bomo dosegli to, kar imamo danes v naši gospodarski obnovi. Lani in pozimi, ko so se sklepali zakoni in izdajale uredebe, si še nismo drznili praktično izvesti zakonite pravice plačanil delovnih dopustov. Danes pa smo že dosegli takšno gospodarsko moč, da bodo že letos lahko dobili plačane dopuste vsi, v prvi vrsti sicer oni, ki so te dopuste najbolj zaslužili. Za eno leto naših obnovenih naporov je to brezovno velik uspeh. Dalje, vzemimo našo realno mezdo. Še pred nekaj meseci so bile okolnosti take, da so nekateri ljudje še vedno špekulirali, danes pa je vrednost dinarja tudi na svobodnem tržišču v stalnem porastu. Še pred nekaj meseci nekateri kratkovidni ljudje niso videli drugega sredstva za izboljšanje svojega položaja kot postavljanje zahtev po povišanju plač. Politično vodstvo je takoj uvidelo, da je v tem velika nevarnost za našo gospodarsko stabilnost in je s skrajno odločno in trdno politiko poseglo vmes. Tej politiki se imamo danes zahvaliti, da nismo šli po poti, na katero je zašlo ljudstvo naših sosednih držav in jih mori strahovita inflacija, kjer se pošne znanke plačujejo v milijonih, kot na primer v Madžarski. Če bi mi tedaj šli po tej spolzki poti, bi zapadli

v strahovito razsulo. Neki ljudje, ki so takrat postavljali vprašanje povišanja plač, niso pojmovali vloge ljudske države, niso razumeli drugačnih sredstev, ki jih ona lahko uporabi proti temu zlu.

Moralo je pasti nekoliko špekulantskih glav, na drugi strani pa je bil potreben velik napor naših delovnih množic, da smo dosegli popolno stabilnost našega dinarja brez vsake zlate podlage. Da smo dosegli to, se je bilo treba marsičesa odreči, treba je bilo mnogo potrpljenja v tej dobi, ko mnogi delavci še niso bili plačani po svojih kvalifikacijah, ko nismo mogli še uveljaviti in delovnem tržišču principa: zahtevaj od vsakega po njegovih sposobnostih, plačaj vsakega po njegovih zaslugah! (Medklici: Tako je!) Danes se že trudimo z vsemi silami, da uvedemo delovno normo in akord, trudimo se, da bi bil vsak pravilno nagrajen za svoje delo-prikrajšan pa bo tisti, ki ne bo marljiv. Do tistih, ki se hočejo skrivati za minimalno mezdo in ne prispevajo svojim silam sorazmerno dovolj, ne bomo imeli nobenega obzira. V ljudski državi bo urejeno tako, da bo vsakdo pomagal po svojih močeh in da bo tudi zaslužil toliko, da bo lahko pošteno preživel sebe in svojo družino. Da bomo to uresničili, bo treba še precej naporov. Ta perspektiva naj vas jeseniške delavce vzpodbudi, da boste skupaj z upravo, ki je pod vašo kontrolo in pod kontrolo višjih organov oblasti, izdelali primerne akordne tarife. Vsak čas se bodo cene življenjskim potrebščinam še znižale. Deloma že občutimo rezultate, ki jih je dal dosedanj delovni napor. Ko bomo do kraja izvedli princip: vsakemu po njegovih zaslugah, bomo še bolj dvignili produktivnost dela, znižali s tem proizvodne stroške, cene produktom in potrošnim predmetom, kar je osnova za dvig življenjskega standarda našega delovnega ljudstva. Pred pol leta smo še s strahom gledali na pomanjkanje, ki nam je pretilo. Toda prebrodili smo kritično dobo brez pomanjkanja, kajti uspešno nam je razmeroma dobro urediti preskrbo. Danes stojimo pred lepo perspektivo, kajti pomanjkanja se nam ni treba več bati. In še en uspeh smo dosegli: nas ne muči problem brezposelnosti, kot je to po mnogih drugih državah. Pri nas gre samo še za to, da pravilno organiziramo službo posredovanja delovne sile.

Jeseniško in tudi vse ostalo industrijsko delavstvo je živo zadeval pekoč problem — ki pa je zdaj že dokončno rešen — to je vprašanje starostnega zavarovanja. Kdor je pazljivo sledil vestem v naših časopisih, je opazil, da je zvezna vlada na svoji zadnji seji že osvojila projekt zakona o socialnem zavarovanju. Te dni bo objavljen tudi v časopisih. Zakon pa bo sprejet na prihodnjem zasedanju Ljudske skupščine, ki bo 15. julija. Ta zakon bo po svoji dalekosežnosti presegel vsa pričakovanja naših sindikalistov. Bila je cela vrsta predlogov, ki so jih pa po večini dali ljudje s staro sindikalno rutino, ki jim še ni bilo popolnoma jasno, kaj pomeni to, da je država v rokah ljudstva, kaj pomeni, da je državni gospodarski sektor na prvem mestu in da prevladuje. Država bo v bodoče črpala večino dohodkov iz tovarna, delavnice in podjetij in v enem letu ali dveh bodo morda že odpadli vsi separati prispevki delavcev za socialno zavarovanje. Zavarovanje bo državno, prav tako pokojnine in rente, in v državnem proračunu bo postavka za pokojnine, za bolezenske, nezgodne podpore in podpore za onemoglost. Ta denar pa se bo črpal iz našega državnega gospodarskega sektorja. Zato bo popolnoma nesmiselno posebej odračunavati delavcem in namščencem prispevke, ker bodo itak šli vsi dohodki tovarn v državno blagajno. Ne bo več treba posebnih kalkulacij, ki bi se postavljale po tem, koliko ima ta ali delavec plače, kajti delavci bodo po svojih delovnih letih ter po prirodi svojega dela in poklica vpisani v različne razrede z različno visoko pokojnino. Stvar je popolnoma nova in se da izvesti samo v ljudski državi z novim državnim aparatom.

Težave, ki še obstojajo, so največkrat subjektivnega značaja. Izvirajo iz nespretnosti in neznanja ter iz tega, da obstojajo še stare kapitalistične metode v današnji trgovini, tudi v družini trgovini. Da bomo vse te napake odpravili, je nujno potrebno, da vse ljudstvo, vsi potrošniki, skratka vsi, ki so zainteresirani na boljši organizaciji preskrbe, aktivno sodelujejo. To velja za delavce, posebno pa še za kmete, ki so večkrat žrtve odu-

Simpatija svetovne demokratične javnosti do borbe ljudstva Julijske Krajine je otipljiv dokaz svetovne važnosti borbe, ki jo vodijo naše ljudske množice proti fašizmu ter proti neofašizmu, za pravičen mir, za spoštovanje in svobodno izražanje ljudske volje, za novo obliko sveta, ki bo v skladu z interesi demokracije.

(Po »Proglasu« antifašističnih organizacij Julijske Krajine.)

Predsednik vlade LRS, tovariš Miha Marinko, govori na zborovanju na Titovem trgu na Jesenicah pred 6000 Jeseničani

Tovariš predsednik vlade se razgovarja z jeseniškimi delavci

hov. Sodelovanje delavcev in kmetov je vedno in bo tudi v naprej dalo odlične rezultate. Mnogo se da rešiti tudi na ta način, da se lokalni funkcionarji oblasti, kakor tudi vsi volivci bolj zanimajo za svoje lokalne gospodarske probleme, da jih skušajo rešiti s tem, da zlo odpravijo kar na licu mesta.

Nova žetev kaže, da bo lepa in bogata. Skoraj bomo lahko opustili mere racionaliranja. Državni sektor bo lahko konkuriral s privatnim, ki bo skladno dopolnjeval državne.

Jasno je, da so vse te naše pridobitve marsikomu trn v očesu in da jih sovražnik skuša prikriti ali omalovraževati, na drugi strani pa hoče izkoristiti naše težave, sejati nezaupanje. Razumljivo je, da imamo sovražnike, imamo jih doma, toda malo jih je in njihovo število je popolnoma brezpomembno. Njihovo želo pa je tako strupeno, da lahko marsikoga zavedejo. Ne dajmo se uspati od sovražnika doma in v inozemstvu. Zavest, da gradimo našo državo v hudih sovražnih viharjih; zavest, da imamo modrega krmarja maršala Tita, zavest, da imamo ob njem tako sposobne sodelavce kot so Kardelj (Živela Kardelj! Ploskanje). Ranković in drugi, ki so znali spretno prepeljati našo novo ljudsko ladjo skozi take velike viharje, in predvsem zavest, da imamo veliko zaščitnico Sovjetsko zvezo, vse to nam mora vlivati poguma. (Živela Sovjetska zveza!) Vse to nam daje dovolj sigurnosti in samozavesti, da bomo premagali tudi bodoče težave. Razumljivo je, da ne bomo sovražnikov samo to, da smo izšli iz narodno osvobodilne borbe kot zmagovalci, besni so, da imamo razmeroma sijajne uspehe v obnavljanju gospodarstva, besni so, ker ne morejo več izkoristiti, besni so, ker se FLRJ uspešno razvija v ekonomskem in političnem pogledu. Jezi jih, ko naša država v mednarodni politiki tako uspeš-

no odkriva pohlepe zapadnjaških fašističnih močitev, jezi jih, ker mlada Jugoslavija kljubuje mnogim imperialističnim pohlepom in ker uživa toliko odobranja in podpore pri drugih svobodoljubnih narodih.

Mi Slovenci in zlasti še vi Jeseničani, ki ste v tem skrajnem kotu naše države, smo najbolj izpostavljeni rovarjenju sovražnih nazadnjakov, ki delajo s pomočjo tistih, ki so zbežali pred ljudsko sodbo. Te ljudi sedaj skušajo pošiljati nazaj, da bi ustvarjali zmedo v naši državi. Toda nam daje močno hrbenico zavest, da smo vsi jugoslovanski narodi tesno povezani in enotni.

Reakcionarni profasistični elementi skušajo prikazati, da je režim v ljudski Jugoslaviji kriv, da nam zapadni imperialisti v teh dneh niso dali Trsta (Stramota!) Oni govorijo: Če ne bi bilo komunistov in OF, tedaj bi bilo drugače. Nam pa je jasno, če ne bi bilo zmagovite narodno-osvobodilne borbe in če ne bi bilo OF, če ne bi bilo KP (Živela Komunistična partija!). Jugoslavije sploh ne bi bilo. (Tako je!) Na Balkanu so že od nekdanj razni imperialistični bloki skušali ustvariti zarišče vojne ter zmede. Z zmago osvobodilne borbe, ustvaritvijo najnaprednejše države v Evropi, z izjemo SZ, so ustvarjeni danes temelji miru na Balkanu in na jugovzhodu. To dejstvo, da se je ne le Jugoslavija, marveč so se tudi druge države, kot so Albanija, Bolgarija, Češkoslovaška, Poljska itd., izmaknile iz krepiljev imperialističnih močitev, jih boli, kar je popolnoma razumljivo. Ni jim prav, da so prizadeti njihovi izkoriščevalski interesi in da dela naše ljudstvo samo za sebe. Razumljivo in jasno je, če ne bi bilo naše vojaške zmage, Jugoslavije ne bi imeli. Mihailovič še ne bi stal pred sodiščem, v Beogradu bi gospo-

Nadaljevanje na 2. strani.

Obrazložitev osnutka zakona o splošni amnestiji za prestopke po uredbi o odkupu kmetijskih pridelkov

Po osvoboditvi vse naše države je bila ena največjih nalog naše ljudske oblasti, pomagati upoštevanim krajev in mestnemu prebivalstvu za oskrbo potrebne hrane in najpotrebnejše obleke. Narodi, ki so pokazali takšno junaštvo med vojno in ki so toliko trpeli za svobodo, niso smeli postati žrtve lakote in bede. Zato je ljudska oblast storila številne gospodarske zakonske ukrepe, da se zajamčita opustošenim krajev in našim mestom živež in najpotrebnejša obleka. V ta namen so bile izdane odredbe o odkupu krušnega žita, volne in oljarice.

Nekateri posamezniki, po večini neresni ljudje, niso povsem razumeli pomena izpolnitve te naloge in niso izpolnili svojih dolžnosti po zakonu in obveznosti, ki jim jih nalaga splošna ljudska solidarnost. Namesto da bi izročili presežke pridelkov državi, so jih skrivali in celo uničevali. Teh posameznikov ni mnogo v vsej državi. Toda razumljivo je, da so morali biti proti njim uporabljene zakonske sankcije v obliki kazni za prestopke, ki so jih storili.

Gospodarskim ukrepom vlade, ustvarjalni vni ljudskih množic in zadovoljivemu tempu obnove našega gospodarstva je treba pripisati, da je vlada FLRJ lahko uvedla nov sistem za odkup kmetijskih pridelkov. Po novih uredbah, ki so izdane za gospodarsko leto 1946, izročijo pridelovalci žita in volne državi samo določene presežke, ki jim ostanejo iznad znatnih količin, katere imajo pravico obdržati ne le za preskrbo svojih gospodinjstev in za seme, temveč tudi za prosto uporabo. Uvedba teh novih ukrepov naše gospodarske politike je dokaz, da smo pozitivno končali borbo z lakoto in pomanjkanjem in da sta zdaj našim

ljudskim množicam zagotovljena kruh in obleka.

Če upoštevamo te nove činitelje kakor tudi dejstvo, da so se pri uporabi prejšnjih uredb vtihotpile nekatere napake, se mi je zdelo upravičeno predložiti vladi, naj predloži ljudski skupščini osnutek zakona o pomilostitvi krivcev, ki so kršili predpise uredbe o odkupu in prometu s krušnim žitom, volno in oljaricami. Vlada je ta predlog sprejela.

Pomilostitev, ki jo ta zakon predlaga, je splošna in se nanaša na vse osebe, ki so bile kaznovane zaradi skrivanja presežkov žita, volne in oljarice. Ne nanaša se pa na manjše število posameznikov, ki so zlonamerno, pa tudi iz saboterskih razlogov uničili presežke, da bi jim jih ne bilo treba izročiti državi, odnosno našim meščanom, ki jim je grozila lakota. Vsi ostali krivci so oproščeni nadaljnje kazni, tako da se ponovno vračajo k svojemu delu in domov. Neizvršene kazni ali neizvršeni del izrečenih kazni se ne bodo po uveljavitvi tega zakona več izvrševale. Ustavlja se vsakršno kazensko postopanje zaradi prestopkov, ki so zajeti s to pomilostitvijo, ter ni mogoče na tej podlagi začeti novega kazenskega postopka. Odlika te pomilostitve je v njeni širini, ki obsega tudi vrnitev zaplenjenega imetja obojenim osebam. Razumljivo je, da ni mogoče vrniti zaplenjenega imetja v tistih zelo redkih primerih, v katerih so storjeni prestopki pomenili večjo nevarnost za družbo.

Namen predloga tega zakona je, da se pomilostitve izvede hitro, pravično in zakonito. Pristojna okrajna sodišča so po uradni dolžnosti obvezana, da izvedejo pomilostitve. Razen tega zakon določa obojenim osebam pravico, da same pred-

ložijo zahtevo za pomilostitev, če bi morda sodišče tega ne storilo. V teh primerih je določena pravica do priložbe proti sklepu sodišča, kar je ena glavnih ustavnih pravic državljanov in eno pomembnih sredstev v rokah državljanov za zaščito njihovih na zakonu temelječih pravic in interesov kakor tudi za utrditve naše demokratične zakonitosti.

Predlog tega zakona o pomilostitvi je novo potrdilo moralno politične enotnosti naših ljudskih množic in njihove tesne povezanosti z novo državo in s tem nov dokaz trdnosti naše mlade republike. Zaradi tega lahko preidemo prestopke in začasne kršitve zakona posameznikov ter postavimo z odpravo nadaljnjih zakonskih represalij kaznovanje kot vzgojno sredstvo. V našem ljudskem pravu nimajo kazni samo represivnega značaja; predvsem so vzgojno sredstvo in sredstvo prevzajanja državljanov za ostvareitev nove demokratične ljudske solidarnosti, v kateri ni in ne more biti nasprotij med pravicami in dolžnostmi državljanov in interesi skupnosti.

V priporočanju, da bo imel ta zakon vzgojni značaj, kakor tudi, da bo še bolj pripomogel k ohranitvi in poglobljanju državljanske zavesti naših kmetijskih pridelovalcev z medsebojnimi obveznostmi vseh ljudskih plasti do ljudske države, ki bo prišla do izraza v discipliniranem in točnem izpolnjevanju letošnjega odkupa kmetijskih pridelkov, predlagam, da pride ta predlog na dnevni red Ljudske skupščine v nadaljevanju njenega prvega rednega zasedanja.

Predsednik vlade FLRJ in minister za narodno obrambo, maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.

14. julij 1789

Na ta dan pred stosedemdesetimi leti se je začela velika francoska revolucija. V tej revoluciji so široko ljudske množice Francije očistile deželo fevdalne reakcije in tiranije, ki je ovirala razvoj dežele. Revolucija je odprla pot velikemu razvoju kapitalizma, znanosti in tehnike ne le v Franciji, temveč tudi v drugih deželah. Lenin je dejal: »Vse devetnajsto stoletje, tisto stoletje, ki je dalo vsemu človeštvu civilizacijo in kulturo, je bilo v znamenju francoske revolucije.« Brazde, ki jih je zaorala francoska revolucija, so bile tako globoke, da se je francoski narod, obogaten z njenimi pridobitvami, povzpnil na najprogresivnejše mesto v družbi narodov. Šele v dvajsetem stoletju je to častno vodilno mesto prevzel veliki ruski narod, ki je z Veliko oktobrsko revolucijo pokazal človeštvu nova pota napredka.

Francosko ljudstvo je svetlo čuvalo tradicije leta 1789, skozi področje stoletje vse do danes. Ta tradicija ga je opozarjala, kakšno silo nosi v sebi, navdajala ga je z zavestjo moči in vere vase. Francoska revolucija in veličina Francije — to je nerazdružljivo povezano. V vseh velikih borbah francoskega ljudstva v zadnjem desetletju proti fašizmu in reakciji — leta 1934, ko so Ognjeni križi skušali zatreti demokracijo v Franciji in uvesti fašizem, pozneje v času Ljudske fronte in končno v dneh partizanske borbe za osvoboditev Francije — v vseh teh težkih borbah so svobodoljubne množice Francije klicale na pomoč velike in svetle tradicije francoske revolucije.

Francoska protiljudska reakcija, agenti dvesto milijard francoskega kapitala, izdajalci Petainovega in Lavalovega kova, reakcionarji vseh vrst v današnji Franciji, vsi ti so se odpravili veliki dediščini francoske revolucije. In kadar so ti elementi dobili krmilo Francije v svoji roke in neomejeno odločali o njeni usodi, takrat so se vedno nad Francijo zgrnila črna oblaka.

Velike ideje francoske revolucije o bratstvu, enakosti in svobodi, ki so se z zapada razširile na vse svet, danes oficijelno zapad gazi. Najhuje so to občutili narodi Jugoslavije v zadnjem letu in zadnjih dneh, ko se jim prav s strani odredka pravica na Julijsko Krajino in na Trst. Trst in Julijska Krajina bijeta danes eno največjih in najtežjih bitk v Evropi proti ponovno se dvigajočemu fašizmu, za demokracijo, za samoodlobo ljudstva. Oficijelni zapad, ki je gluh za naše upravičene zahteve, s tem dejansko pomaga fašističnim, šovinističnim in vojnopoljskimi elementom. Oficijelna Francija s tem ne izdaja samo svojega tradicionalnega zaveznika, temveč tudi velike ideje francoske revolucije.

Danes, v novih okoliščinah, se zopet utirjuje te vezi na vprašanju Trsta in Julijske Krajine, na vprašanju borbe za mir in ljudsko demokracijo, ki jo v sami Franciji vodijo demokratične sile v težki borbi proti domači reakciji. Narodi Jugoslavije znajo ceniti to borbo in to pomoč.

Sile tiste Francije pa, ki danes skušajo rusiti te prijateljske vezi in to medsebojno pomoč, te sile brez dvoma ne predstavljajo prave demokratične volje francoskega ljudstva in škodujejo s svojim delom sami Franciji.

Naj živi 14. julij, praznik demokratičnega, svobodoljubnega ljudstva Francije!

Glavni odbor ESZDN francoski centralni konfederaciji dela v Parizu

Glavni odbor Enotnih sindikatov zveze delavcev in nameščencev Ljudske republike Slovenije v Ljubljani pošilja v imenu 130.000 svojih organiziranih članov francoskemu delovnemu ljudstvu ob priliki njegovega velikega praznika — 14. julija — borbene in delavske pozdrave.

Francosko delovno ljudstvo ima bogato zgodovino in izkustva, ki so v ponos ne samo njemu, temveč delovnemu ljudstvu vsega sveta. Herojski podvigi francoskih revolucionarjev in pariških komunarjev so svetel zgled, kako se mora delovno ljudstvo boriti tudi proti današnjim nazadnjaškim silam, za nacionalno neodvisnost in demokracijo.

Tradicionalno bratstvo naših narodov in francoskega naroda, preizkušeno v današnjih novih okoliščinah, nam je zagotovilo, da bodo pravice svobodoljubnih narediv izvojevane, da bodo uničeni zadnji ostanki fašizma in reakcije, ki ograža pravičen mir in kaže svojo nepomirljivost posebno v vprašanju Trsta in Julijske Krajine.

Tiste oficijelne sile v Franciji, ki danes delajo proti temu duhu bratstva in pomoči naših narodov, bo brez dvoma francosko ljudstvo samo ožigosalo. Naj živi 14. julij, praznik delovnega ljudstva demokratične republike Francije!

ESZDNJ
Glavni odbor za Slovenijo.

UREDBA O PLAČANEM LETNEM DOPUSTU DELAVCEV, NAMEŠČENCEV IN USLUŽBENCEV

Čl. 1. — Delavci, nameščenci in uslužbeni, ki so zaposleni v istem podjetju, uradu, ustanovi, organizaciji, odnosno pri istem zasebnem delodajalcu nepretrgano najmanj 11 mesecev, imajo pravico do plačanega letnega dopusta.

Med letnim dopustom ima delavec, nameščene in uslužbenec pravico do rednega zaslužka (mezde, plače).

Čl. 2. — Letni dopust znaša najmanj 14 dni vsako koledarsko leto.

Letni dopust je lahko tudi daljši kakor 14 dni, a najdaljši do 30 dni za delavce, nameščence in uslužbence, katerih delo ali prispevek pri delu ali drugi pogoji terjajo daljši dopust. Daljši dopust kakor 14 dni bodo imeli zlasti:

a) udarniki kakor tudi osebe, ki so s svojim delom ali drugimi osebnimi prispevki vplivali na povečanje storilnosti ali izboljšanja kakovosti proizvodnje, kakor tudi tisti, ki so se izkazali s svojim marljivim delom in vestnostjo;

b) osebe, zaposlene pri napornem intelektualnem delu (znanstvenem, umetniškem, publicističnem itd.);

c) osebe, ki delajo pod težjimi ali posebnimi tehničnimi pogoji, kakor rudarji in v rovih, osebe, ki delajo pri podvodnih delih ali s kemičnimi sredstvi ali pri plavljih itd.;

d) strokovnjaki, katerih delo zahteva posebne napore;

e) osebe, ki so izredno izčrpane ali niso imele dopusta, ker so sodelovale v narodno-osvobodilni borbi, v ilegalnem delu in bivalno prisilno v internaciji, konfinaciji, ujetništvu itd.

Čl. 3. — Dolžino in razpored letnega dopusta delavcev, nameščencev in uslužbencev določa odgovorni voditelj podjetja, ustanove, urada ali organizacije, odnosno zasebni podjetnik, na osnovi predlogov sindikalne organizacije in upošteva delovne razmere.

Letni dopust se daje v nepretrganem času, izkoristiti se pa mora v ustreznem koledarskem letu. Dopusta ni mogoče prenesti iz enega koledarskega leta v drugo.

Čl. 4. — Letni dopust se ne vračuna v čas, v katerem delavec, nameščene ali uslužbenec ni delal zaradi boleznih, odnosno nezgode ali zaradi orožnih vaj, kakor tudi ne v čas, v katerem ni delavka ali uslužbenka delala zaradi poroda.

Čl. 5. — Minister za delo FLRJ lahko v sporazumu s pristojnim ministrom v primeru nujne državne potrebe ustavi v nekaterih gospodarskih strokah odnosno podjetjih uživanje letnega dopusta.

Čl. 6. — Minister za delo FLRJ se pooblašča, da v sporazumu s predsednikom vlade FLRJ izdaja navodila za izvajanje te uredbe.

Čl. 7. — Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu Federativne ljudske republike Jugoslavije«.

Beograd, 4. julija 1946.

Predsednik vlade FLRJ in minister za narodno obrambo maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito, s. r.

Minister za delo, Vicko Krstulović, s. r.

UREDBA O DOPUSTU ŽENA PRED PORODOM IN PO NJEM

Čl. 1. — Žene, zaposlene v podjetjih, uradih, ustanovah in organizacijah, odnosno pri zasebnih delodajalcih, imajo pravico do dopusta šest tednov pred porodom in šest tednov po njem.

Noseča žena ima pravico prenehati delati brž ko se z zdravniško preiskavo ugotovi, da bo porod verjetno nastopil čez šest tednov.

Čl. 2. — Med dopustom po čl. 1. bo noseča žena uživala pri socialnem zavarovanju podporo za porodnice, če bo izpolnjevala pogoje po obstoječih predpisih. Če bo prejemale od Zavoda za socialno zavarovanje manjšo podporo za porodnice, kakor znaša njen redni zaslužek, se ji bo izplačala ta razlika.

Čl. 3. — Žene, zaposlene v državnih uradih in ustanovah, bodo prejele med tem dopustom, v kolikor niso socialno zavarovane, svoje redne prejemke.

Čl. 4. — Kdor ne bo izpolnil predpisov te uredbe, bo kazensko odgovoren.

Kršitve predpisov te uredbe se bodo kaznovala s prisilnim delom do leto dni ali z globo do 25.000 din, v primeru hujših posledic pa tudi z odvzemanjem svobode, s prisilnim delom po določbah zakona o vrstah kazni.

Čl. 5. — Minister za delo FLRJ se pooblašča, da izdaja navodila za uporabo predpisov te uredbe, v kolikor se za to pokaže potreba.

Čl. 6. Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave v »Službenem listu Federativne ljudske republike Jugoslavije«.

Beograd, 4. julija 1946.

Predsednik vlade FLRJ in minister za narodno obrambo maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito, s. r.

Minister za delo, Vicko Krstulović, s. r.

Prihod maršala Tita v Črno goro

Cetinje, 13. julija (Tanjug.) Včeraj je prispel v Črno goro predsednik zvezne vlade maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito v spremstvu ministra za notranje zadeve Aleksandra Rankovića, ministra brez listnice Milovana Djilasa in generala Svetozarja Vukmanovića-Tempa. V svojih vasi Gostunu na meji Srbije in Črne gore so maršala Tita sprejeli predsednik vlade Črne gore Blažo Jovanović, predsednik skupščine Ljudske republike Črne gore Miloš Rašević, sekretar skupščine Dušan Ivović, minister za trgovino in preskrbo Komnen Cerović in drugi.

Maršala Tita je pozdravil predsednik skupščine LR Črne gore Miloš Rašević s krajšim govorom, v katerem je rekel: »Srečen sem, da lahko v imenu črnogorskega naroda pozdravim največjega sina naših narodov, voditelja najslavnejše borbe, tvorca naše slavne armade in učitelja pri obnovi in izgradnji Črnogorskega ljudstva, da ste Vi, tovariši maršal, uresničili stoletni sen naših narodov, da ste ga uresničili v najtežjih borbah in ustvarili državo, kakršno so naši narodi potrebovali. Pod Vašim vodstvom smo si izvojevali ljudsko oblast, kakršna ustreza potrebam naših svobodoljubnih in ponosnih narodov, in Vaša zaslug je, da je prišlo do zblizanja naših narodov z ostalimi slovanskimi brati, zlasti z narodi Sovjetske zveze. Črnogorsko ljudstvo težko občuti krivico, ki se je delala in se še dela našim narodom, vendar ostaja trdno prepričano, da bodo naši narodi pod Vašim vodstvom dosegli svoje pravice.«

V svoji zahvali za prisrčen sprejem je maršal Tito rekel: »Že dolgo sem imel željo, da obiščem Črno goro, ki je dala v tej vojni toliko žrtv in katere sinovi so bili poleg srbskih enot dolgo časa borbeno jedro Narodno-osvobodilne vojske. Složno naprej pri izgradnji naše dežele!«

Bijelo polje je sprejelo maršala Tita v najsvečanem razpoloženju, okrašen z zastavami, zelenjem in slikami. Pred tribuno je bilo zbranih nekaj tisoč ljudi, meščanom, kmetov, mož, žena in mladih. Predsednik okrajnega ljudskega odbora, Rade Obrenović, je pozdravil maršala Tita, medtem ko je množica navdušeno vzklíkala in skandirala »Heroj Tito heroj Tito!«, »Živel Tito!« ter prepevala pesmi iz osvobodilne vojske. Maršal Tito se je zahvalil za prisrčen sprejem in rekel: »Na svoji poti proti glavnemu mestu naše federalne enote sem hotel obiskati tudi vaše mesto, in ko stojim sedaj tukaj, se mi budijo spomini na one sinove Bijelega polja, ki so se junško borili v naših proletarskih brigadah. Če se v spominih nanje pomaknemo nazaj v leti 1942 in 1943, ko so najboljši sinovi Črne gore skupno z junaki sinovi Srbije vodili hude borbe na Sinajevini v snegu, burji in slabo opremljeni, ako obudimo te spomine, potem vidimo, kako drago nas je stalo vse to, kar smo izvojevali.«

Vse naše pridobitve počivajo na grmadah kosti in potokih krvi. Ako se komu ne dopade, kar je bilo plačano z ogromnimi žrtvami, je to lahko samo zagrizeni sovražnik naših narodov. S pridobitvami naše borbe se ne ponašamo samo mi, ampak se bodo ponašala z njimi tudi bodoča pokolenja. Mi vemo, kaj pomeni nova FLRJ. To ni ona s socialno krivico, korupcijo in bedo nagnata ter brezpravna Jugoslavija, to ni ona Jugoslavija, ki je bila brez perspektiv. To je Jugoslavija, ki z ogromnimi koraki ustvarja boljše življenje svojim narodom. Na vseh straneh vidimo ljudi dvignjenega čela in jasnih oči, ponosne državljanke, ki se čutijo graditelje nove države. Iz one nekdanje znotraj razrvane in po hudih nacionalnih sporih oslabiljene dežele smo ustvarili deželo bratstva in enotnosti naših narodov. Danes se ponašajo Slovenci in Hrvati z onim napredkom, ki se dosega v Srbiji ali Črni gori, toda prav tako so tudi Črnogorci in Srbi budni, da se nam ne naredijo krivice v Slovenskem Primorju. Složni narodi v enotni Jugoslaviji občutijo veselje za vse uspehe, ki se dogajajo v vseh krajih. Vseposvodo obstoja plodna tekma pri delu za dobro in korist in v kolikor so kje rezultati boljši, toliko večje je splošno veselje zaradi uspeha. V tej tekmi si vsi prizadevamo, da bi storili vse, kar je v naši moči, da se v miru izgradi boljše življenje — ne samo, da se obnovi to, kar smo imeli, ampak da se izgradi novo in veliko delo, ki bo ustrezalo našim naporom dela in

našim velikim žrtvam. V tem imenu, moji dragi Bijelopoljci, naprej k izgradnji naše dežele!

Naj živi to, kar nam je vsem najdražje: bratstvo in enotnost naših narodov!»

Prihod maršala Tita v Kolašin so prebivalci sprejeli z ljudskim veseljem. V Kolašinu, mestu, ki ga je v teku vojne doletela zelo huda usoda in ki je še vedno na pol porušeno, je priradilo svojemu ljubljenu maršalu okrog 5000 ljudi iz mesta in okolice navdušen sprejem. Na glavnem mestnem trgu je maršala Tita pozdravil predsednik okrajnega Ljudskega odbora Jovica Vulatović. Nato je pionirka Branka Mijatović v imenu pionirjev in mladine izročila maršalu Titu šopek cvetja.

Med burnim vzklikanjem in pesmijo mladine se je maršal podal na krajši počitek v hotel, medtem ko je ogromna množica ljudstva nadaljevala z manifestacijami in vzklikanji maršalu.

Po krajšem odmoru je maršal Tito v spremstvu ministra Aleksandra Rankovića, ministra Milovana Djilasa, predsednika skupščine LR Črne gore Raševića, predsednika vlade Blaža Jovanovića in velike množice ljudstva odšel na prostrani travnik pred mestom. Mladina je pred maršalom zaplesala narodno kolo ter prepevala nove pesmi o Titu.

Ko se je zadržal dalj časa v razgovoru z materami padlih partizanov, se je maršal Tito nato vrnil v mesto med burnim in navdušenim vzklikanjem ljudstva.

Proga Trst-Beljak ne more biti ovira za pravično razmejitev med Jugoslavijo in Italijo

Pariški sklepi dajejo Italiji pas ozemlja, ki je kompaktno naseljen s slovenskim prebivalstvom. V tem pasu živi 60.000 Slovencev in okrog 16.000 Italijanov, od tega 14.000 v Gorici.

Trgojo od Jugoslavije del Istre, ki je bil osvobojen s velikimi žrtvami Jugoslovanske armade. Ustvarjajo med Trstom in Italijo ozek koridor nekaj kilometrov po čisto slovenskem ozemlju, kjer živi komaj 5% Italijanov. Zapira se popolnoma slovenskemu narodu, Ljudski republiki Sloveniji dostop do morja, in sicer na 5-8 km od morja, čigar obala je naseljena stoletja in stoletja s slovenskim žoljem.

Jasna stvar je, da vsega tega naši narodi ne morejo sprejeti.

Zato se mi ne smatramo obvezani z nobenim sklepom, na katerega ne bomo pristali.

B. Kardelj.

Mejna črta, ki naj v bodoče loči Trst od Jugoslavije oziroma Italijo od Jugoslavije nikakor ni ona, ki bi zadovoljevala Jugoslavijo kot zaveznicu Amerike, Anglije, Francije v pretekli vojni; še mnogo manj; meja med Italijo in Jugoslavijo ne respektira niti narodnostne razmejitve med Slovani in Romani, se ne ozira na tolikokrat izrečeno ljudsko voljo prebivalstva Trsta, Slovenske Benečije in Režije ter prebivalstva v Kanalski dolini po združitvi z Jugoslavijo temveč poteka tako, da bi ostalo še nad 61.000 Slovencev pod italijansko oblastjo ter ustvarja tržaški »corpus separatum«.

Kakšen prometno-politični položaj nastaja na tej osnovi? — Izhajajoč z gledišča, da bi postal Trst z okolico avtonomna država pod mednarodno upravo, preseka predlagana tržaška meja železniške proge, ki vodijo v Trst iz Jugoslavije in Italije:

- a) pri postaji Boršt proga Trst—Pula;
- b) za Opčinami proga Trst—Sv. Andrej—Jesenice—Beljak;
- c) za Opčinami magistralo Trst—Dunaj—Beograd;
- d) pred Tržičem proga Trst—Tržič, ki ima od tam zveze na Benetke oziroma Gorico, Videm, Trbiž in Beljak.

Čim vrzemo pogled na zemljepisni list vse Julijske Krajine in sosedne Koroške, bomo opazili, da pušča nova meja progo od Tržiča mimo Gorice, Vidma in Trbiža italijanski državi, kar pomeni, da je obveljalo načelo, naj se zagotovi Avstriji in Italiji železniška zveza mimo Jugoslavije v Trst. — Vse ostale proge vodijo v Trst iz jugoslovskega ozemlja. Zaradi predne koncesije Avstriji in Italiji mora nad 60.000 Slovencev zopet pod italijanski jarem, je razpolovljena Gorica, odtrgana vsa Slovenska Benečija od Slovenije in ne moremo se obraniti zle slutnje, da zaradi zveze Trbiž-Beljak tudi vprašanje pripadnosti zapadnega dela slovenske Koroške Jugoslaviji ne mislijo rešiti tako, kakor bi bilo pravično.

Neštetokrat je bilo že naglašeno in tudi dokazano, da železniška proga Trbiž-Videm-Gorica-Tržič-Trst za tržaško pristanišče nima onega pomena, kakor se ji ga pripisuje vobče in po Italijanih še posebej. Nočemo se pri tem ozirati na podatke iz leta 1912, ko je znašal delež Italije na tržaškem železniškem prometu le 3,6%, saj takrat imenovana proga ni mogla igrati kakšne vidnejše vloge, ker je pripadala delno Avstriji, delno Italiji. Toda ako razsmotrimo statistične podatke iz leta 1938, ko je od Trbiža do Trsta gospodarila samo Italija, bomo našli:

Tržaški železniški promet je znašal leta 1938. skupno 1.997.808 ton; ako ga razdelimo na posamezne proge, ki vodijo iz raznih strani v Trst, ima prvenstvo med njimi magistrala Ljubljana-Trst s 46,5% vsega prometa; nato sledi bohinska proga s 30% in šele na tretjem mestu je tako zvana »pontebana« s komaj 20%; ostanek odpade na istrsko progo. Pri tem pa moramo naglasiti važno dejstvo, da je glasom zadevnega dogovora v letu 1924. imela Avstrija obveznost, da mora pošiljati 40% svojejadranskega, t. j. tržaškega prometa po progi Beljak-Videm v Trst. Italija je torej prisilila svoje sosedo, da v lastno izgubo vozi tovore v Trst po progi, ki je daljša kakor so one, ki vodijo preko Jugoslavije v tržaško pristanišče. Ako bi Avstrija ne imela te obveznosti napram Italiji, bi vozila omenjenih 40% t. j. okroglo 265 tisoč ton svojejadranskega prometa po bohinski progi, ki bi s tem povečala svoj delež od 30 na 43 od sto, dočim bi zdrnila pontebana na samo 4,3%. — Italijanska trditve, da je Avstrija koristila pontebanko prostovoljno, je brez sleherne osnove, saj je poznano, da išče tovar najugodnejših in najcenejših poti za dosego namembne postaje in nihče ne vozi tovorov po daljši in neugodnejši poti.

Tudi če bi skušala ali morala Avstrija z vsem svojim tržaškim tovorom (662.000 ton) obiti Jugoslavijo ter v polni meri izkoristiti zvezo Beljak-Videm-Trst, bi na podlagi statističnih podatkov iz leta 1938. in z upoštevanjem sedaj predlagane meje jugoslovske železnice participirale na tržaškem prometu še vedno z 1.198.000 ton ali 60%, na pontebano bi odpadlo 798.000 ton ali 40%. Na tej premisi so verjetno bazirali odločitve glede meje. Toda pri tem prometu je upoštevan jugoslovanski delež samo v količini 111 tisoč ton, kakor je v letu 1938. zaradi bojkota stvarno bil. Ali kdo veruje, da bi ostal v bodoče tako majhen, če bi postal Trst jugoslovanski oziroma vsaj internacionalen? Ali je končno mogoče, da bi Avstrija v lastno izgubo vozila še nadaljnjih 397 tisoč ton preko Beljaka in Vidma v Trst, ko ima za vse svoje ozem-

lje na razpolago krajše in ugodnejše zveze preko Jugoslavije? Ali bi moglo biti potem avstrijsko blago še konkurenčno na trgu? Samo izredno globoko znižanje prevoznih tarifov bi omogočilo gornji avstrijski ukrep, ki pa bi nujno vplival na splošno gospodarstvo avstrijskih drž. železnic v korist italijanskih. Ali mogoče še vedno strašijo ostanki »Dreibunda« po Evropi?

Navedeni razlogi silijo h stvarnejšim predpostavkam; zlasti, ako bo v upravi Trsta zastopana tudi Jugoslavija:

1. Avstrija bo vozila po pontebanski kvečjemu tovor, ki ga je morala dosedaj, t. j. okroglo 250.000 ton; ostanek do 400.000 ton pa preko Jugoslavije;
2. jugoslovanski promet s Trstom bo hitro narasel na iznos onega iz l. 1913. okroglo 580.000 ton ne glede na lokalni promet z Gorisko, Notranjsko in Istro, ki jih je ministrska konferenca v Parizu brez pridržka že prisodila Jugoslaviji; skupni delež Jugoslavije bi potemtakem znašal prav gotovo okroglo 900.000 ton;
3. češkoslovaški, madžarski in ostali severni tovor ostane na višini iz leta 1938: 730.000 ton;
4. Italija ohrani svoj promet s 130.000 tonami.

Celokupni tržaški železniški promet bi potem znašal: z Avstrijo 650.000 ton, s Češkoslovaško 395.000 ton, z Jugoslavijo 900.000 ton, z Italijo 130.000 ton in z ostalimi državami 335.000 ton ali skupno 2.410.000 ton. Koliko od tega bi odpadlo na pontebansko progo? Odgovor: samo 380.000 ton ali 15,8% tržaškega prometa in še ta postavka je z ozirom na boljše zveze Avstrije preko Jugoslavije problematična.

Zaključek: Zunanji ministri zapadnih zaveznikov so smatrali navzlic temu dejstvu za potrebno, da naj zaradi »pomembnosti« proge Tržič-Gorica-Videm-Trbiž pripadejo Tržič, Gorica, Beneška Slovenija, Režija in Kanalska dolina s Trbižem zopet Italiji na račun slovenskega naroda v Slovenskem Primorju in tudi na Koroškem. Sklicevanja na gospodarske potrebe Italije in Avstrije so neressna in neutemeljena.

Ali bi nastala za Avstrijo kakšna škoda, če bi se razmejitve izvedla na temelju sovjetskega predloga? Ali bi imela mogoče Italija resnično, stvarno škodo z mejo po sovjetskem predlogu, ko je vendar postala njena zahteva po ponovni priključitvi Trsta in Julijske Krajine nezdržljiva?

Ne! — Zato, ker:

1. Avstrija ne more utrpeti nikake škode na svojem prometu s Trstom, ako se posluži železnice, ki so bile od stare Avstro-Ogrske prvenstveno zgrajene bas za njene dežele preko Jugoslavije. Avstrijski tehnični krogi so se resno potrudili in dogradili same solidne proge, ki nudijo prevažanju tovorov najugodnejša in najcenejša pota in so zaradi teh svojstev tudi dobro poznane v tehničnem svetu. — Kakšen smisel ima rezerviranje neke »direktn« železniške zveze Avstriji preko Italije s Trstom, če ima na razpolago ugodnejše zveze preko Jugoslavije, s katero (vsaj upamo to) hoče živeti v najmanj tako dobrih odnosih kakor z Italijo; Jugoslavija je v stanju, da lahko ugodi bolje vsem avstrijskim prometnim potrebam kakor Italija. — Kaj naj torej pomeni tako veliko zavzemanje zapadnih zaveznikov za pontebansko progo; ali ni to znak velike naklonjenosti poraženi Italiji, seveda na račun slovenskega naroda, kakor leta 1918.

2. Italija ima s Trstom minimalni promet, ki ga resen gospodarstvenik sploh ne more vzeti in račun. O tem pričajo nešteti statistični dokazi, številne razprave in končno vsa neuspešna prizadevanja fašističnega režima do leta 1940, ko se mu ni posrečilo bistveno dvigniti italijanskega deleža niti na suhozemskem niti na pomorskem tržaškem prometu. Meja na Soči ne more niti najmanj škodovati Italiji baš zaradi tega. Tržič s svojo okolico spada v sklop Trsta in nikakor v Italijo, ker sega tržaško zaledje vsaj do Soče. Furlansko ljudstvo tostran Soče si ne želi italijanskega gospodstva, saj ima izkušnje in ve, da mu priključitev k Italiji v razdobju 1918-1945 ni prinesla gospodarskega procvita. Zato se je tudi izreklo za priključitev k Jugoslaviji.

Iz obeh točk sledi neizpodbitno, da tvorijo Soča, Ter in Idrija edino pravično in tudi gospodarsko-politično pravilno mejo od Jadrana do Krmina, dalje na sever pa naj obvelja sovjetska črta do Rosskofla.

Trst naj postane po odločitvi v Parizu mednarodna država z lastnim statutom, upravo in ljudskim predstavništvom. S tem se ustvarja okrog nje po vseh občilih, železnicah in cestah vmesne meje med Jugoslavijo in njenim glavnim pristaniščem ter seveda tudi ena pregrada več za vse države v zaledju Jugoslavije, ki grativirajo na Trst. Italija je pri tem v vsakem primeru manj prizadeta, ker ostane na njeno gospodarstvo sleherni razmejitve brez vpliva, ker 1. izpade Trst iz njene suverenosti, 2. nima omembe vrednega prometa z njim in 3. razpolaga vrh tega ob Jadrani z zadostnim številom drugih morskih luk.

Iz prometno-političnega in prav tako tudi prometno-tehničnega gledišča pomeni sleherni meja z vsemi carinskimi in policijskimi ustanovami izredno močno oviro za naravno zvezo Trsta s svojim zaledjem, ne le z najozjim, temveč tudi s širokim. Ali pa je mišljena avtonomija tržaške države brez navedenih pregrad? Nastaja sploh vprašanje, kako bo poskrbljeno v tej državi glede železniške, pomorske in pošne službe, da bi se promet nemoteno razvijal. Vsa taka in še mnogo drugih prometnih vprašanj terjajo jasen odgovor. Ako predstavimo, da bi bilo tako, potem tržaška država ne bo imela od prometa prida dohodkov. V nasprotnem primeru, če bi mednarodna uprava skušala s pretrdimi pogoji dvigniti dohodke, nastaja zopet nevarnost, da bi si na jadranskem prometu zainteresirane države poiskale kakšno ugodnejša pristanišča, kjer bi utegnile najti manj komplicirane pogoje za njihovo gospodarsko politiko. V takem primeru bi nastopila velika izolacija Trsta, ki bi povzročila močan padec prometa, da ne govorimo o težki škodi za tržaško železarsko in prehranjevalno industrijo, ladjedelnice in druge ustanove.

Ako končno presodimo predlagano mejo tudi z lokalno-prometnega gledišča, moramo ugotoviti, da bo Trst stvarno odrezan po carinskih in policijskih predpisih razen od svojega najbližjega okolisa, od vsega dosedanjega zaledja Goriske, Istre, Notranjske in Furlanije, t. j. od pokrajin, ki iz njih v glavnem črpa svojo običajno prehrano in osnovne življenjske potrebe. Kateri izmed držav, ki se zavzemajo za njegovo izolacijo, mu bo v tem pogledu nudila dovoljno pomoč?

Na osnovi vseh dosedanjih izjavaj moramo priti nesporno do nastopnih zaključkov:

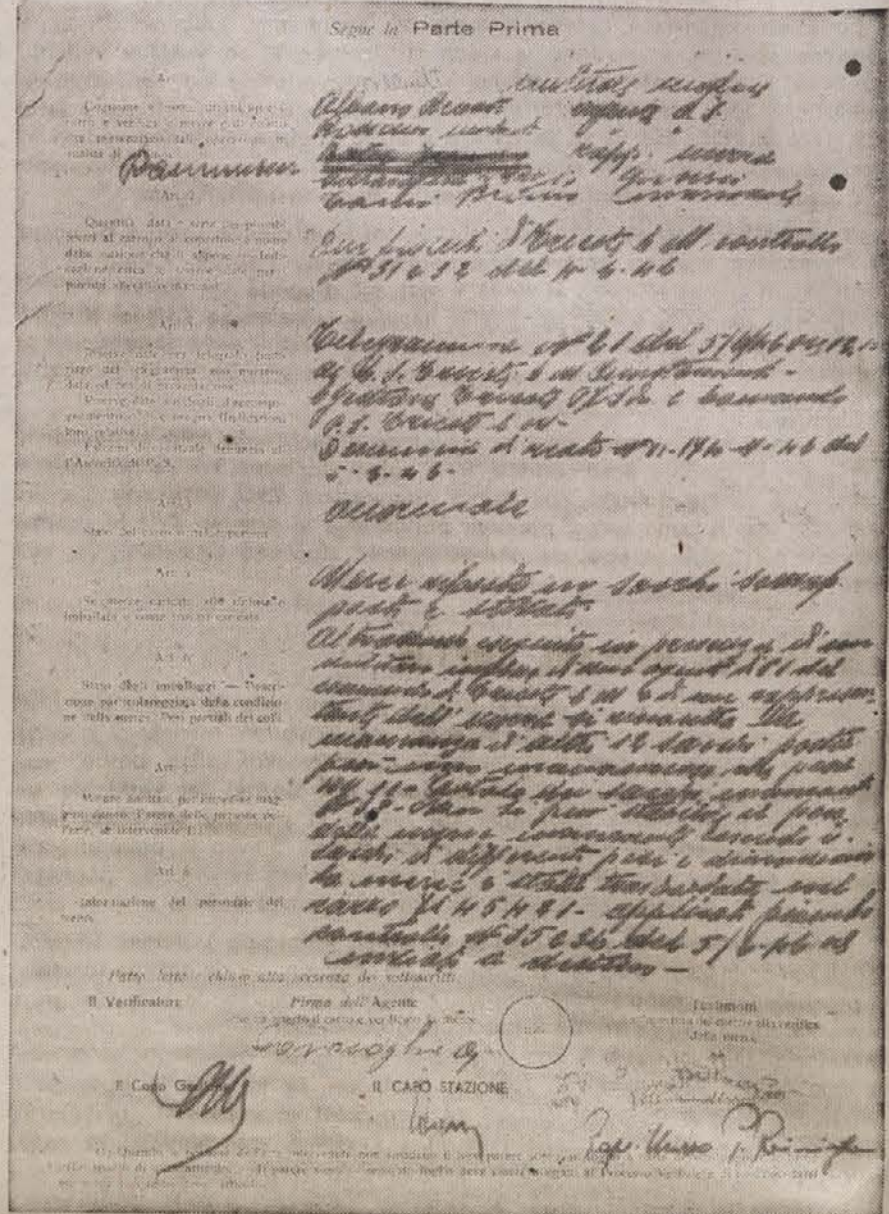
1. Internacionalizacija ne more biti v korist Trsta in najbližje okolice, ker je glede prehrane navezan na mnogo širše zaledje kakor je zanj predvideno. Že iz tega važnega vzroka mora pripasti Jugoslaviji, od koder vodi večina železnice in cest na tržaško ozemlje. Jugoslavija je edina v stanju, da zagotovi tržaškemu prebivalstvu zadostno prehrano in zapolstitev, ker je samo ona glavni odjemalec proizvodov tržaške industrije in trgovine oziroma dobavitelj sirovin.
2. Meja okrog mednarodnega Trsta pomeni resno oviro vsemu prometu z ozirom na vsekakor potrebne carinske in policijske ukrepe. Priključitev Trsta k Jugoslaviji bi odstranila te ovire in tudi vzdrževanje pristaniških in ostalih prometnih naprav bi bilo lažje, kakor pa mali mednarodni državi.
3. Koncesija Avstriji s progo Tržič-Videm-Beljak, je koncesija Italiji, ker Avstrija te proge ne potrebuje in tudi Italija ne za svoj nadvse skromni tržaški promet. Njej bi popolnoma zadoščala proga od Tržiča na Cervinjan. Slovensko ozemlje od Tržiča do Trbiža naj pripade Jugoslaviji, kakor to želi tamošnje prebivalstvo.
4. Ta koncesija tudi ne more biti v korist angleški in ameriški trgovini, ker a) bo skromnejša kakor z Jugoslavijo in b) pot cenejša preko Jugoslavije.

Verij Švajgar.

Kdo je odgovoren za tatvine paketov iz Amerike na tržaških kolodvorih

Po dogovoru med našo in ameriško pošno upravo lahko naši izseljenci v Ameriki pošiljajo v domovino pakete po 5 kg v vrednosti do 7 dolarjev. Ameriški Slovani hočejo s temi pošilkami v domovino pomagati svojim sorodnikom in znancom z živževom, obutvijo, oblačili itd. Toda večkrat se zgodi, da prejmejo naši ljudje od svojih sorodnikov iz Ame-

4 transportih pokradli 457 vreč, v katerih je bilo približno 2200 paketov. Toda to še ni vse. Vlomilci večkrat prerežejo vreče in pakete sam ona pol in izropajo ter poberejo iz njih samo najboljše stvari. Ker so na ta način paketi raztrgani in se njihova vsebina pomeša, je nemogoče ugotoviti, koliko je bilo paketov in kaj h kateremu paketu spada.

Eden izmed številnih »Zapisnikov o dejanskem stanju«, ki ga je sestavila železniška uprava v Trstu v navzočnosti zastopnika ZVU. V njem potrjujejo, da je bilo 5. junija vlomljeno v vagon na postaji Trst C. M. in pokradeno 25 vreč od 248, ki so bile vtovorjene.

rike sporočilo, da so jim poslali paket, vendar paketa od nikoder ni. Zato nastajajo vse mogoče govornice in sumnje; nekateri celo govorijo, da izginjajo paketi na naših železnicah, oziroma na naši pošti.

Obrnili smo se na pošno in železniško direkcijo v Ljubljani ter dobili naslednja pojasnila:

UNRRA-ine ladje pripeljejo približno vsakih osem do deset dni iz New Yorka v Trst do 50 vagonov paketov, ki jih pošiljajo izseljenci. Niso pa ti paketi samo za Jugoslavijo, marveč tudi za Madžarsko in Albanijo ter večkrat celo za Grčijo in Palestino. Po pet paketov je zaplombiranih v vrečah. Vsa ta tovor pretovarjajo v Trstu iz ladij na vlak. Pri tem pretovarjanju nima naša poštna uprava nikakršne kontrole, kajti zavezniška vojaška uprava je odbila, da bi imeli pri pretovarjanju v nadzorstvu tudi svoje predstavnike. Niti ne moremo zaplombiranih vagonov, ki stoje na postajah, kontrolirati in zaščititi. Zato se pogostokrat na tržaških postajah dogajajo vplomi v te vagone, kakor tudi v UNRRA-ine in druge vozove, ki so namenjeni za Jugoslavijo. Na postajah je bilo že mnogo vlomov, ki so prav v zadnjem času vedno bolj pogosti. Tako so n. pr. pri transportu dne 7. maja vlomili v 7 vagonov ter ukradli 157 vreč, v katerih je po pet paketov. Dne 25. maja so vdrli v vagon in vzeli 7 vreč. 1. julija so vlomili v 4 vagone in odnesli 240 vreč; 7. julija pa so vlomili v 3 vagone in pokradli 53 vreč. Tako so skupno samo pri

Preden prevzamejo jugoslovanski železničarji transport v Trstu, pregledajo, če so vagoni zaplombirani. Če opazijo, da so vagoni brez plomb, ali da imajo odprta okna, zahtevajo, da železniška uprava v Trstu vagone pregleda. Pri pregledu je navzoč tudi zastopnik zavezniške vojaške uprave. Po vsakem pregledu sestavijo »zapisnik o dejanskem stanju«, v katerem navedejo, koliko vreč je bilo pokradenih, oziroma uničenih. Tako je večina vlomov in tatvin ugotovljena že v Trstu v navzočnosti zastopnikov zavezniške vojaške uprave. Največ vlomov je na kolodvorih Trst C. M. in Trst Centrale. Zgodilo se je celo, da so v en sam vagon trikrat vlomili, in to 3., 4. in 5. junija.

Vsak tak primer je javljen zavezniški vojaški upravi, ki pa doslej še ni mogla ugotoviti, kdo je bil vlomilec. Naši železničarji pripovedujejo, da so večkrat prišle skupine, oboževane z brzostrelkami, ki so najprej odstranile železničarje od vlaka, nato pa vdrle v vagone in kradele pakete, pošiljke UNRRA-e in zelo pogosto sladkor. Kdo pa ima in nosi v Trstu brzostrelke?

Na ljubljanskem kolodvoru, kjer je razdeljalni center, odprejo vagone in vreče ter pakete razpošljejo. Poleg tega, da primanjkuje vreč, je v vagonih pogosto mnogo predmetov iz raztrganih paketov, ki so jih vlomilci pustili v vagonih, n. pr. konzerve, razni praški, večkrat samo po en čevljev. Ker so paketi raztrgani in se njihova vsebina pomešana, je nemogoče doznati, čigave so te stvari in kam bi jih bilo treba poslati. Tako n. pr. ne bi dobil paketa Anton Smolnikar, Brezje 24 iz Doba pri Domžalah, ker je od vsega paketa ostal samo kos lepenke z njegovim imenom. Zaman bodo čakali paketa Beta Kučan iz Hrvaškega Primorja, Radošević iz Gorskega Kotorja, Sajo Szent Peter iz Borsod Megeye v Madžarski ter še mnogi drugi, ki pa bodo verjetno dobili od svojevoje obvestila, da so jim pakete odposlali. Kajti od njihovih paketov je ostal le platen ovoj z naslovom. Tisoči bodo zaman čakali paketov, kajti pokradli so jih v Trstu, ker ni zavezniška vojaška uprava podvela ukrepov, da bi zavarovala vlake na postajah.

Zavezniška vojaška uprava ni naši poštni upravi dovolila, da bi imela v Trstu ekspozituro, da bi sama skrbela, kontrolirala in ščitila vagone. Na drugi strani pa zavezniška vojaška uprava ni prav nič storila, da bi bil na postajah uveden red, da bi bili vagoni zaščiteni. Našla še ni nobenega vlomilca v vagono, ki hodijo večkrat z brzostrelkami, dočim je imela čas zasledovati, aretirati in prepetati tržaške antifašiste. Naša poštna uprava in njena kontrola funkcionirata tako dobro, da na naših železnicah in postah tatvine niso mogoče. Zato pada vsa odgovornost za vlomljene vagone, za pokradene pakete in druge pošiljke, ki zmanjkajo na tržaških postajah, na zavezniško vojaško upravo.

Iz nekaterih paketov pokradejo na tržaških postajah le boljše stvari in tako ostanejo v vagonih najrazličnejši predmeti, večinoma poškodovani, ki jih ni mogoče odposlati, ker ne vedo — čigavi so.

Zavod za transfuzijo krvi medicinske fakultete v Ljubljani

Sovjetska vojna saniteta nam je prinesla ogromno svojih izkušenj v organizaciji transfuzije krvi. Takoj ob osvoboditvi Beograda so ruski zdravniki organizirali redno krvodajalsko službo in konzervacijo krvi: dnevno je bilo po 500 odvzemov krvi, ki so jo z avionom odvažali na fronte.

na roki se vzame kri v sterilne steklenice. Registrator nanje vpiše natančne podatke. Steklenice krvi, ki se hranijo v ledenici, se ne izdajo, dokler niso izvršene vse preiskave krvi kemično, hematološko in bakteriološko. Izključni se tako vsako krvno obolenje, predvsem vreten pa je pregled krvi na Lues.

Odvzem krvi v operacijski sobi

Po osvoboditvi je bil tudi v Ljubljani urejen sličen zavod v vojni bolnišnici, ker so bile tedaj potrebe transfuzije največja pri ranjenih. Z mirno dobo obnove pa je ta zavod prišel v civilno bolnišnico oziroma kliniko in postal sestavni del medicinske fakultete. Preselil se je v samostojno zgradbo kompleksa kliničnih bolnišnic.

Mnogo smo pridobili s tem zavodom. Najbolj se tega zaveda zdravnik kirurg, porodničar in internist. Obupni primeri izkrvavljenja so prej velikokrat ostali brez pomoči, ker je bila služba krvodajalstva slabo organizirana in ker nismo imeli organizirane konzervacije krvi. Vse prošnje in predlogi v tem smislu so bili zaman. Izkravljena pacienta n. pr. prinesejo nezavestnega ali polzavestnega na kirurški oddelek; ali: porodnica, mati otroka, ki ga je pravkar rodila in je poklicana, da skrbi za njegovo življenje, krvavi; v katastrofalnem stanju jima pomore lahko samo transfuzija krvi, ki se ne da nadomestiti z nobenim drugim zdravilom. Ravno v tej hitri pomoči je konzervacija krvi velikega pomena, ker je v momentu lahko dosegljiva. Kri vzameš iz ledenice, jo malo segreješ, in pomoč je tu. Pri nalezljivih, notranjih in otroških boleznih je ravno tako v marsikaterem primeru transfuzija krvi rešilna. Dasi tu ni važna toliko momentalna pomoč, vendar je kri nenadomestljivo zdravilo in čisto je važna le počasna, včasih celodnevna infuzija krvi, kar je mogoče le s konzervirano krvjo. Ta življenjski sok kaplje za kapljo po več ur vlija pacientu novih moči. Brez teh transfuzij bi marsikateri pacient ne prenesel operacije. Pacienti so z njimi mnogokrat rešeni postoperativnih težav.

Poprej je imel zdravnik v izkravljene pacientom mnogo skrbi: Kje dobiti krvodajalca? Ali ga je sploh mogoče najti ponoči? Ali je krvodajalec zanesljivo zdrav? Ali je pripravljen aparat za transfuzijo krvi? Vse to danes odpade. Zdravnik ali izvežban bolničar odredi le grupo krvi pacientu in pošlje v zavod po kri, ki jo nato s preprosto pripravo vbrizga pacientu.

Organizacija krvodajalske službe

Na pozive v časopisih se javljajo tovariši in tovaršice, novi in stare krvodajalci, v zavodu, kjer je uvedena točna registracija v kartoteki in legitimacijah.

Največjo važnost pri transfuzijah, torej tudi pri odvzemu krvi, je treba posvetiti krvnim grupam. Krvne grupe so štiri: O, A, B, in AB. V Evropi je največja grupa O in najredkejša grupa AB, ki je komaj v 5% primerih. Proti vzhodu, v Aziji n. pr., je grupa B dosti pogostejša kot pri nas. Pacient mora prejeti le kri iste grupe kot jo ima sam. V nujnih primerih lahko vsak pacient prejme le kri grupe O; zaradi tega in ker je kri grupe O največja, pozivamo krvodajalce te grupe največkrat. Grupo AB pa morajo desetkrat odklanjati in jo sploh ne konzervirajo; registrirajo jih posebej in jih kličejo le, kadar so potrebni. V zavodu odreja krvodajalca grupo trikrat na različne načine. — Daje je važno tudi določanje krvnega barvila. Krvodajalec z nizkim krvnim barvilom je odklonjen odnosno naročen kasneje. — Večkrat krvodajalec godrnja, ko morajo iz zavoda še na tri preglede (ki so le v sosednjih zgradbah), vendar so ti velikega pomena za krvodajalca samega in za pacienta, ki bo kri dobil. Na rentgenskem pregledu lahko ugotovimo stara ali sveža obolenja pljuč in srca; internist s svojim pregledom opozori na notranja obolenja in nato še specialist za kožne in spolne bolezni pregleda krvodajalca, če ni kakih sumljivih znakov obolenja. Če je potrebno, gre krvodajalec tudi na druge preglede. Po vsem tem zdravnik v zavodu ugotovi, kdaj in koliko je mogoče vzeti krvi. Končno so tudi ti pregledi za krvodajalca koristni, saj so večkrat ravno na ta način opozorjeni na obolenja, za katera sploh niso vedeli. Pacientu pa, ki bo kri prejel, je na ta način neutemeljena vsaka bojazen, da bi po transfuziji obolel ali se nalezil kakšne bolezni. Običajne doze dajanja krvi so 300 do 500 ccm. Brez bolečin s vbodom v veno

Tako hranjeno kri oddajajo v Ljubljani redno civilnim in vojnim bolnišnicam; odjemalci pa so tudi v Valodolci pri Trstu, Postojni, Postopoma se javljajo po kri tudi iz Novega mesta, Jesenic in Ormoža. Konzervirana kri je dobra en mesec, vendar je izdajanje in odvajanje krvi urejeno tako, da se kri porabi v treh tednih. V oddaljene kraje se pošilja kri v hladnih termos zabojih. Po prevozu se hrani kri zopet do uporabe v ledenici.

V zavodu se izdelujejo tudi serumni za določanje krvnih grup in v kratkem bodo izdelovali tudi krvno plazmo, kar bo še večji uspeh v našem zdravstvu. Za izdelovanje plazme bodo prišle v poštev tudi krvne grupe AB, ki so za to najprikladnejše.

Do maja meseca t. l. je vsak krvodajalec kri daroval za ranjene. To so bili požrtvovalni tovariši in tovaršice. Prejemali so le enodnevni obrok hrane, dodatek olja in sladkorja za en mesec in brezplačno vožnjo po železnici. Od maja meseca t. l. dalje pa prejemajo poleg ostalega tudi 1 din za 1 ccm krvi. Brezplačna vožnja po železnici je začasno ukrepanje, kar pa upamo da bo kmalu urejeno pri Zveznem ministrstvu.

25% krvodajalcev je bilo uradnikov, 25% gospodinj, 10% delavcev, 10% študentov, 30% ostalih poklicev. Brezposelnost bila le 2. Dvakrat več je krvodajalec kot krvodajalec.

Posamezni krvodajalci so darovali kri že po 10 krat in celo večkrat. Ti tovariši in tovaršice so: Mahle Vida, študentka iz Ljubljane, inž. Pogačnik Ljubo iz Ljubljane, G. J. iz Ljubljane, Repič Ivanka, uradnica iz Ljubljane, Pink Stana, gospodinja iz Ljubljane, Novak Emil, trgovski zastopnik iz Ljubljane, Čarman Adolf, knjižničar iz Ljubljane, Plešnar Tončka, gospodinja iz Ljubljane, Tepina Edvard, prometnik iz Skofje Loke. Najboljša krvodajalca sta še iz predvojnih dobe, ki se tudi sedaj redno javljata: bolniški uslužbenec Bužga Franc, ki je krvodajalec od leta 1928 in Klemenčič Franc iz elektrarne v Ljubljani, katerima vidimo na rokah, da sta stara krvodajalca. Oba nimata nikakih posledic. Ni res, kot trdijo, da je dajanje krvi, ker je plačano, »manj vredno«, in da s plačilom zavod in bolnišnica »zapre vrata« za krvodajalcem. Plačilo in obrok hrane, sladkor in maščoba so le nagrada, da si krvodajalec čim prej nadomesti kri. Pravo plačilo pa mu je zavest, da je opravil veliko delo za obolevajočo tovaršico, ki je krvi življenjsko potreben. Nekateri krvodajalci se danes darujejo kri, ki bo uporabljena za revne paciente.

Opaža pa se pojemane števila krvodajalcev. Zato pozivamo krvodajalce, da še vnaprej rešujejo s svojo krvjo bolniške, porodnice, delavce, ki so se pone srečali pri delu, ali tovaršice, ki so težko oboleli. Prazna je bojazen novih krvodajalcev, da je večkratni odzem krvi škodljiv. Ako je stalen gost zavoda, je pod tako zdravniško kontrolo, da ga ob najmanjšem sumu bolezni odklonijo in

V hematološkem laboratoriju ugotovijo krvodajalca krvno skupino in odstotek krvnega barvila

Dopisi »Ljudski pravici«

MORAVČE

»Mala Rusija« v Moravški dolini

Ob priliki počastitve padlih žrtev

Pri Krtini se ocepil od državne ceste Ljubljana—Celje federalna cesta, po kateri to avtobus Ljubljana—Moravče v nekaj minutah pripelje v lepo Moravško dolino. Dolina je valovita in od treh strani obkrožena od strnjenih višjih in nižjih grebenov. Na njeni severni strani jo čuva 768 m visoka Limbarska gora, njej nasproti pa se smehlja železniškim potnikom med postajama Jevnica—Kresnice mična cerkva sv. Miklavža, znamenitka nekdanjim splavarjem, da se bližajo ljubljanski ravnini. Vsa dolina je gosto naseljena in ždi njenih 96 večjih in manjših naselij med skrbno obdelanimi polji ali pa se skriva med plodonosnimi sadovnjaki. A tudi obrobno hribovje, ki je po večini poraslo s temnimi smrekovimi gozdovi, čuva v svojem naročju precej hribovskih naselij, ki so bila kot nalašč ustvarjena za zatočišča v težki osvobodilni borbi.

In to svojo zgodovinsko nalogo in domovinsko dolžnost je ta dolina izvršila v polni meri. Prvi znaki ljudskega odpora proti nemškemu osvajalcu so se pokazali takoj po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo. Že meseca avgusta 1941 se je utaborila pri Sv. Mohorju hrabra četica devetih partizanov, ki jo je kmalu nato obkobil 80 kamionov okupatorske vojske, a se jim je navzlic tolikšni premoči posrečilo, da so junsko prebili obroč in razen enega vsi odnesli zdravo kožo. Ta ognjeni krst, ki je stal okupatorja več mrtvih in ranjenih, je bil znak za Moravško dolino, da je napočila ura, ko je treba napeti vse sile in doprinesiti vse žrtve za obstanek slovenskega naroda. Število mladih borcev je naraščalo iz dneva v dan, a tudi zadržanje ljudstva Moravške doline do osvobodilnega gibanja je bilo z malimi izjemami vzorno. Prvotno le hribovska naselja, pozneje pa vse dolinske vasi so dajale partizanskim edincem in ranjenecem zatočišče, hrano, obleko, perilo in zdravila. Dolina je preživljala na tisoče borcev. V obveščevalni službi se sodelovalo vse prebivalstvo in se je zlasti mladina izkazala skoraj brez izjeme zavedno. Bodiš v borbi ali v obveščevalni službi se je mladina znala uspešno izogibati nevarnostim in je s svojo okretnostjo in pretkanostjo mnogo koristila, predvsem v času 180 hajk, ko je bilo odraslim otežkočeno vsako kretanje. Razume se, da je tudi bes sovražnika naraščala, a tudi dolina ni navzlic streljanju talcev, odganjanju ljudstva v Begunje, preseljevanju naroda v nemška taborišča omahnila in klecnila na kolena.

Ze zgodaj se je sovražnik vgnezdil v utrjenih postojankah v Moravčah, odkoder je z ojašeni iz Kamnika in od drugod odhajal na kazenske ekspedicije in roparske pohode v vasi, iz katerih so ljudje zbežali in se skrivali po bunkerjih, gmajnah in samotnih kozolcih. Toda 19. marca 1944 so junjski partizanski odredi napadli tudi te postojanke in iz njih izbežali sovražnika, ki je s krvavimi glavami, urtvimi in ranjeni zapustil Moravško dolino, kamor se je poslej drznil priti samo še v velikem številu ter s tanki in topovi. Uporno Moravško dolino so nemški nasilniki odšli nazivali »Malo Rusijo«, in to povsem opravičeno, kajti »Mala Rusija« je v borbi za narodno svobodo in svojo boljše bodočnost v vsem posnemala svojo veliko posestrimo in mogočeno zaščitnico. Dajala je tedaj krvni davek, vedoč, da brez žrtev ni uspeha, a vsa preganjanja in zalezovanja sovražnika niso mogla

preprečiti, da bi dolina že leta 1944 ne izvolila svoje ljudske oblasti. Ta oblast je bila mogočna opora brigadam, ki so se stalno zadrževale v »Mali Rusiji«, pa tudi brigadam, ki so prišle tja, da se v njenih vaseh odpočijejo od prestanih borb in naporov. Vsi so bili v »Mali Rusiji« sprejeti z odprtimi rokami in prisrčno bratovsko ljubeznijo. Stotinam pa je Moravška dolina dala zatočišče tudi za večno in marsikateri neznan junak počiva še sedaj v njenem ljubeznivem naročju.

Da se oddolžimo vsem ustreljenim žrtvam in padlim borcem, od katerih jih

je bilo samo iz doline nekaj stotin, prirede množične organizacije Moravške doline v nedeljo, dne 21. julija t. l. veliko spominsko slovesnost z odkritjem spominskih plošč in pestro kulturno prireditvijo v Moravčah. Ta dan je namreč četrti obletnica onega turobnega poletnega dne, ko so Nemci z veliko silo in iznenada obkolili vas Hrastnik, jo popolnoma izropali in do tal požgali. Vse moške prebivalce so takrat privezali na Strukljev pod in jih žive sežgali; ženske in otroke pa so odvlekli v nemška taborišča, od koder so se skrušeni vrnili na svoja porušena domova.

Zato naj ta dan vsakdo, ki le more, pride v Moravče, da se v hvaležnem spominu pridruži počastitvi vseh junakov, ki jim bodi ohranjena trajna cast in slava!

T. A.

Ostanki poda, kjer je bilo 9 Hrastničanov živih sežganih

SLOVENJGRADEC

Naša mladina se je vrnila iz Brčkega

Dne 9. julija 1946 so žene v Slovenj gradu priredile mladincem in mladinkam, ki so se vrnila iz Brčkega, slavnostni sprejem.

Ob pol osmi uri zvečer smo se zbrali v Fizikalnem domu. Slavnost smo pričeli s petjem državne himne. Mladinka Cvetana Zeleznikar je zaigrala na klavirju nekaj partizanskih pesmi. V imenu AFŽ je pozdravila mladinke in mladince tov. Marica Iglar in jim izrekla prisrčno dobrodošlico. Poudarila je, da so njih matere in sestre ponosne nanje, ki so doprinesli časten delež k obnovi, k zgraditvi proge Brčko-Banovići. Vsakemu je izročila knjižni dar, ki so jim ga poklo-

nile žene v spomin na njihovo požrtvovalno delo v prvem letu obnove. — Nato je sekretar OF odbora tov. Maks Pohar v toplih besedah očrtal požrtvovalno delo mladine Jugoslavije pri izpolnjevanju nalog, ki jih je sprejela za obnovo svoje svobodne države. V imenu naših mladih slavljencev se je oglasila tov. Mimika Topolškova. Podala je sliko njihovega življenja na »Mladinski prog«. Po končanih govoricah so mladinci in mladinke zapeli »Hej brigadec« in »Slovo od Bosne«, mladinka tov. Mira Ferber pa je zaigrala na klavirju venček slovenskih in bosanskih pesmi. K besedi sta se oglasila še zastopnika vojske, nakar se je sekretarka mestnega odbora AFŽ tov. Ferberjeva zahvalila vsem, ki so s svojo navzočnostjo izpričali tesno povezanost z našo mladino. M. F.

SLATINA RADENCI

Žene nabirajo denar za onemogle starčke v Črncih pri Apačah

V mesecu juniju so imele članice AFŽ Slatina, Radenci po vseh krajih in vaseh množične sestanke.

Na sestankih, ki so bili, razen v Rihtarovcih, zelo dobro obiskani, so žene razpravljale o političnih in gospodarskih vprašanjih. Govorile so med drugim o Trstu in Julijskih Krajini, mladinski prog. Brčko-Banovići ter o važnosti regulacije Pesnice, s katero bo izsušeni 8000 ha plodne zemlje. Imele so predavanja o umni kokušereji in svinjereji. Prav tako so se poučile žene o vkuhanju sadja brez sladkorja in o nevarnosti koloradskega hrošča. Razdeljeni so bili letaki s sliko in navodili o zatiranju nevarnega škodljivca. Živahna diskusija se je razvila o zadrukah, odkupu poljedelskih presežkov in davkih.

Na teh sestankih so si žene postavile nalogo, skrbeti za onemogle starčke v Črncih pri Apačah. Organizirale so nabiralno akcijo ter zbrale že kar lepo vsoto. Rihtarovci so darovali 526, Murščak 270, Hrastje-Mota 254, Kapela 245, Boračeva 234, Stratovci 216, Radenski vrh 206, Kobliščak 142, Center Radenci 412 dinarjev, to je skupno 2505 dinarjev. Sklenile so tudi, da bodo obiskale onemogle starčke v domu in jih obdarovale. V zvezi s tem bodo obiskale tudi koloniste v Apaški kotlini.

V Radencih je bila s pomočjo tukajšnjega zdravnika organizirana posvečevalnica za matere, kjer se bo vsak zadnji četrtek v mesecu vršil pregled dojenčkov. K. I.

Ziveli mladinci in mladinke, ki sodelujejo pri modernizaciji naše Ljubljana—Ježica!

RAKEK

8800 dinarjev in več sto kilogramov moke je prebivalstvo nabralo za stavkujoče v Trstu in coni A

Ko smo zvedeli za sklep Sveta zunanjih ministrov v Parizu o razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo, so se naše masovne organizacije OF zbrale v protestne zборе, na katerih smo protestirali proti krivičnim razmejitvam Julijske Krajine. Na teh zbiorih smo sklenili, da bomo podvojili svojo pomoč borbi za uresničitev težnjaj prebivalcev Trsta in Julijske Krajine in

mu dajo nasvetov. Nekateri govore, da večkratni krvodajalec ne sme prenehati z dajanjem krvi. Nasprotno, vsak lahko preneha brez škode ali napravi med enim in naslednjim dajanjem krvi večji presledek.

naših zahtev. Poslali smo protestna pisma Svetu zunanjih ministrov v Parizu in pozdrave ter zahvale tov. Kardelju in zun. min. ZSSR tov. Molotovu.

Sklenili smo, da začnemo takoj zbirati za stavkujoče v Trstu in coni A.

Da bi dali svojim protestom še večji poudarek, smo se zbrali 11. t. m. zvečer prebivalci Rakeka in Unca kljub zaposlenosti s košnjo na skupni protestni zbor. Dvorano Kulturnega doma na Rakeku je napolnilo okrog 500 ljudi. Govoril je zastopnik delavcev, ki je poudaril našo solidarnost do stavkujočih v Trstu. Klicij dvorani: »Vse za stavkujoče«. »Hočemo pravico«, so razvneli val navdušenja. Član okrajnega odbora OF je v svojem govoru izrazil težnjo vse Notranjske po priključitvi Trsta k Jugoslaviji. »Notranjska je bila že v dobi Avstro-ogrske monarhije gospodarsko navezana na Trst. Ne moremo si misliti večjega gospodarskega razvoja Notranjske brez Trsta. Notranjska je bližnje zaledje Trsta. Trst je brez zaledja propadel pod fašistično Italijo, še bolj bi propadel po tej krivični meji. Trst Jugoslaviji! Val klincev! Vztrajati do zmage!« je šel po dvorani.

Poslali smo pozdrav tov. Kardelju, v katerem se mu zahvalujemo za izjavo novinarjem v Ljubljani, ter mu obljublamo vztrajnost v tej borbi. V pozdravu stavkujočim v Trstu smo izrazili svoje občudovanje do njihove vztrajne borbe.

Za stavkujoče smo začeli takoj zbirati. Doslej je Rakek zbral 8.800 din. nekaj sto kg moke, konzerve, fižol... Zbirka je v polnem teku in pričakuje mo, da bodo številke zbrancega prekoslile naše pričakovanje.

Notranjska ne bo odnehala, naš boj bo trajal, dokler ne bo uničen zadnji fašist in popravljen zadnja krivica. Poti nazaj ni, naše žrtve ne bodo zaman! Konc Jakob.

Sindikalne organizacije so prevzele službo posredovanja dela

Za načrtno gospodarstvo je potrebna mobilizacija vseh razpoložljivih delovnih sil in njihova najsmotrnejša razmestitev

Sprico rastočega razvoja obnove naše porušene domovine, kakor tudi sprico silnega razvoja našega celokupnega gospodarstva, ki prehaja iz starega breznačrtnega gospodarstva v novo, načrtno, se pojavlja pri nas vedno večja potreba po delovni sili. Povpraševanje po delovni sili raste iz dneva v dan in je bilo ta naložba bodočega razvoja našega gospodarstva — v bodočnosti še bolj naraslo. Zato je postalo vprašanje evidence nad delovno silo, vprašanje posredovanja dela in pravilno hitro razmeščanje delovnih sil, izredno važno in mnogo bolj komplicirano nego večje potrebe po delovni sili zahtevajo, kakršno je bilo do sedaj. Borze dela, ki so doslej opravljale to službo, niso bile v stanju, da bi uspešno reševale to svojo nalogo, zlasti pa ne tako, kakor zahtevajo nove razmere, kljub temu, da so bile reorganizirane. Vzrok za to je bila njihova mnogo premajhna povezanost z delovnimi množicami, poleg tega pa tudi nezaupanje, ki se ga ljudstvo do teh ustanov še vedno ni iznebil, ker jih ima preveč v slabem spominu iz časov stare Jugoslavije. Vedno večje potrebe po delovni sili zahtevajo novi način posredovanja dela, način, ki bo v stanju zbrati in zaposliti ne le vse delovne sile, ki so trenutno na razpolago, temveč tudi vse tiste sile, ki so danes še nesmotrno in neproduktivno ali pa celo le napol zaposlene. Tako posredovanje dela pa vrše lahko le ustanove, ki so v najtesnejšem stiku z najširšimi delovnimi množicami. Zato je bila ta naloga poverjena sindikatom, ki so poleg tega pri posredovanjih dela tudi neposredno zainteresirani.

Delovski denar se vrača v roke delavskega razreda

Nadaljnja prednost novega načina posredovanja dela je v pogledu kontrole nad sredstvi, ki se bodo uporabljala v namene te službe, tako v pogledu osebnih izdatkov za uslužbenca kakor tudi v pogledu podpor, transportnih stroškov, popotnin ali vzdrževanja delavskih domov, prenočišč, kuhinj in kopalnic. Delavci bodo sedaj sami upravljali s tem denarjem in ne bodo dopuščali izrabljanja, kakršno je bilo n. pr. v stari Jugoslaviji, ko delavstvo nad stroški za borze dela ni imelo nikakršnega pregleda, čeprav jih je samo plačevalo. Sedaj bo vsakokratni proračun posredovanja dela objavljen v časopisu, prav tako pa bodo sprotno objavljeni tudi rezultati tega dela, česar do sedaj tudi ni bilo. V stari Jugoslaviji so borze dela posojale delavski denar raznim občinam, ki so s tem denarjem gradile domove, ki pa so služili vsem drugim namenom, samo v korist delavstva ne. Z likvidacijo borz dela so prešle vse njihove premočitve in nepremičnine v last sindikalnih organizacij. Delavski denar se tako vrača v roke delavskega razreda. Samo po sebi se razume, da bodo morali LO, kot nasledniki bivših občin, vrniti sindikalnim organizacijam posojila, ki so jih bivše občine prejemale od borz dela, prav tako pa preidejo v last sindikalnih organizacij tudi vsi domovi, ki so jih bivše občine zidale iz teh posojil. Taki domovi so n. pr. Delavski dom v Ljubljani, nadalje v Celju, Murški Soboti, Mariboru ter še po nekaterih drugih krajih. Glavni odbor ESZDNJ je v tem pogledu že pristopil v stik s prizadetimi LO, ki so za prenos lastništva teh domov pokazali veliko razumevanje.

Končno bo ena od mnogih prednosti, ki jih ima novi način posredovanja dela, tudi v pogledu delavskih transportov.

Sindikalne organizacije bodo odslej same organizirale take transporte. Pri transportih bo uvedena zdravniška in ostala higienska služba, na mestu dela pa bo poskrbljeno za sprejem in nastanitev delavstva, za kar bodo odgovorne lokalne sindikalne organizacije.

Iz vrst sindikalnih funkcionarjev bo treba usposobiti potrebne kadre

Sindikalne organizacije so s posredovanjem dela prevzele nase velike in odgovorne naloge.

Trenutno najvažnejša naloga je tehnična izvedba posredovalne službe. V začetku organizacija posredovalne službe morda marsikje ne bo zadovoljiva, vse začetne pomanjkljivosti in napake pa bo treba v najkrajšem času odpraviti. Odslej se posredovanje dela morajo v najkrajšem času brezhibno funkcionariti. Prav tako je izredno važno delo odgovornih funkcionarjev sindikalnih podružnic, ki bodo zadolženi s posredovanjem dela, da hitro javljajo svojem KMS-u o delavcih, ki bodo v podjetju odvisni, kakor tudi potrebe svojega podjetja po novih delavcih. Sindikalne podružnice bodo odslej vez med upravami podjetij ter med odsleki za posredovanje dela. Prav te vezi je manjkalo dosedanjim borzam dela, kar je bil eden izmed vzrokov, da borze dela niso bile v stanju, da bi povsem likvidirale brezposelnost, kljub temu da je bilo po drugi strani marsikje pomanjkanje delovne sile. Od funkcionarjev sindikalnih podružnic, ki so zadolženi s posredovanjem dela, bo v prvi vrsti odvisna hitra in popolna likvidacija brezposelnosti ter zadostna preskrba podjetij in javnih del z delovno silo. Če hočemo, da bodo odsleki za posredovanje dela pravilno in ekspeditivno funkcionirali, potem morajo imeti sposobne kadre. Za vodstvo teh odsekov ter za kontrolo je treba mobilizirati sposobne sindikalne funkcionarje. Iz vrst sindikalnih funkcionarjev bo potrebno tudi usposobiti kader knjigovodij, statističarjev in administratorjev, ki bodo morali temeljito obvladati svoj posel. Osebe, ki bo prevzeto iz starih borz dela, pa bo s svojim delom pokazalo, v koliko se bo znašlo in se znalo prilagoditi novi organizaciji posredovanja dela, ki temelji na povsem novih načelih.

Nadveje važno je, da bo imelo osebe, ki bo zaposleno pri posredovanju dela, pravičen odnos do delavcev, ki bodo iskali zaposlitve. Pri nekdanjih borzah dela v stari Jugoslaviji je moral delavski razred prav v tem pogledu prenašati največ krivic in ponižanj. Bivši oblastniki so smatrali brezposelnega de-

lavca za predmet socialnega skrblstva, katerega se da odpraviti z miloščino. Odnos do brezposelnih delavcev v novih ustanovah za posredovanje dela mora biti bistveno drugačen. Seveda pa je treba razlikovati med brezposelnimi, ki ni sam kriv svoje brezposelnosti, ter med brezposelnimi, ki z nobenim delom ni zadovoljen.

V novi Jugoslaviji bo slehernemu državljanu omogočena zaposlitev

Brezposelnosti v novi Jugoslaviji skoraj ni več, čeprav smo od stare Jugoslavije podedovali ne le ruševine, temveč tudi gospodarski kaos. V kolikor pa pri nas brezposelnost še obstoji, je to le v poudirnih poklicih kot n. pr. pri mesarjih, ali trgovskih pomočnikih, kar je posledica pomanjkanja blaga. Ti poklici se morajo vsaj začasno reorientirati v kake podobne poklice, n. pr. za prodajo rib, sadja in slično, ali pa naj preidejo v industrijo, kjer bodo lahko našli svojo novo eksistenco. Nekoliko brezposelnosti pri nas gre tudi na račun dosedanje slabe organizacije posredovanja dela. Z ozirom na novo organizacijo posredovanja dela kakor tudi z ozirom na velike obnovitvene kredite, ki jih je dala na razpoložljivo ljudsko oblast, ter z ozirom na brzino, s katero se razvija naše gospodarstvo, lahko računamo, da bo pri nas brezposelnost, ki je v kapitalističnih državah stalni pojav, prav v kratkem času popolnoma izginila z dnevnega reda, nasprotno temu pa bodo našli novo in boljše eksistenco tudi nešteti ljudje, ki se sedaj ukvarjajo z raznim neproduktivnim ali slabo produktivnim delom.

Pri posredovanju dela bo važna tudi obveščevalna služba, t. j. stalna objava podjetij, ki potrebujejo delovno silo z navedbo kraja in delovnih pogojev. Prav tako bo važen pravilen odnos ter vestnost pri upravljanju delavske imovine. Nadalje je važna vestnost in pazljivost pri organizaciji transportov. V vseh stvarih, ki se tičejo posredovanja dela, pa bo potrebna med-KMS-i medsebojna izmenjava izkušenj, kajti praksa dosedanjih borz dela pri novi organizaciji posredovanja dela ne bo mnogo koristila.

Nova organizacija posredovanja dela bo morala vršiti še eno nadvse važno nalogo. Budno bo morala spremljati gibanje strokovnih kadrov in upoštevati njihovo starost in smrtnost ter skrbeti za naraščaj. Zaposeljevanje javencev ter usmerjanje istih v važne poklice bo moralo biti ena najvažnejših skrbi nove organizacije posredovanja dela.

V zvezi z načrtnim gospodarstvom je potrebno spregovoriti tudi o pojmu tako imenovanih stalnih služb. Nekdaj so vstopali ljudje v službe tako rekoč za miloščino, samo če je bila ta služba količnik stalna. To je bilo nekdanj v stari Jugoslaviji razumljivo, kajti kdor je izgubil službo, se je moral včasih dolga leta boriti, da je našel zopet novo. V novi Jugoslaviji pa bo strah pred odpovedjo popolnoma nepotreben, kajti načrtno gospodarstvo in nova organizacija posredovanja dela bosta omogočila vsakomur, ki bo nekje postal odvisen, takojšnjo novo zaposlitev na drugem mestu.

Prav tako je potrebno spregovoriti tudi o tem, kako neradi gredo nekateri delavci za delom iz domačega kraja. V stari Jugoslaviji so morali tisoči delavcev iskati zaposlitve v tujini. V novi Jugoslaviji to ne bo več potrebno. Nasprotno, v teku je že akcija, da se naši izseljenci vrnejo domov. V novi Jugoslaviji se dela na tem, da bo slehernemu državljanu omogočena zaposlitev v domovini, seveda pa to ne bo mogoče vedno v domači vasi ali domačem okolišju, ker bomo gradili industrijo in ostale objekte tam, kjer bo to potrebno in kjer bo to v skladu z vsedržavnim gospodarskim načrtom. Vsled tega je popolnoma napačno čakati na zaposlitev le v domačem kraju, temveč je treba iti za delom. Nujna naloga sindikalnih organizacij pa je, da na mestu zaposlitve ustvarijo primerne življenjske pogoje. Ibi za delom v kraje, kjer je delovna sila potrebna, je nujno, kajti načrtnega gospodarstva ni mogoče zgraditi brez koncentracije delovnih sil. Vse to pa bo nekako obilo poplačano z blagostanjem.

Seveda pa se samo po sebi razume, da ne more biti govora o kakem prisilnem zaposeljevanju ali premeščanju. Iz vsega tega sledi le nova in vsekakor največja naloga sindikalnih organizacij, ki so prevzele službo posredovanja dela, da neprenehoma vzgajajo delovne množice v duhu novega časa in novih potreb.

Da bo pravilno izvršen odkup žita

Tekom tega tedna bodo imeli zastopniki trgovskega ministrstva na terenu kratke informativne sestanke s predstavniki ljudskih odborov in komisijami za odkup žita. Prirediteli bodo tudi množične večerne sestanke.

Nova uredba o odkupu žit predstavlja prelomnico s prejšnjim načinom odkupa, tako po tehnični izvedbi kot še posebej po tem, da bo smel pridelovalec, ki bo oddal predpisano količino pridelka, z ostalim presežkom poljubno razpolagati in ga tudi prodati po svobodnih cenah na svobodnem trgu. Na teh sestankih bodo pridelovalcem prikazane

vse prednosti nove uredbe o odkupu žit in pojasnjena vsa vprašanja, na katera si morda še ne vedo odgovoriti.

Konferenice bodo po vseh okrajih vnaprej sporoceno razporede. Sestanki bodo kratki in jedrnat.

Na ta način bodo ljudski odbori in komisije za odkup žita poučeni, kako naj se izvaja odkup žita, da bo pravilno in hitro izvršen, prav tako pa bodo tudi naši kmetje s pomočjo večernih množičnih sestankov dobili odgovore na še vna morebitna neresena vprašanja in doumeli važnost tega odkupa in njegove velike prednosti od prejšnjega.

Podpirajmo organizacije Ljudske mladine Jugoslavije v njihovih velikih naporih za gospodarsko-kulturno izgradnjo naše domovine.

Ureditev preskrbe s sadjem - važna naloga naše trgovine

Letos je sadje dobro obrodilo. V izredno toplim in za sadje ugodnem vremenu so vse zgodnje vrste sadja dozorele nekaj tednov prej, kakor običajno. Že od začetka meseca maja je bil trg založen z vipavskimi češnjami, junija pa so začele prihajati zgodnje hruške, breskve, marelice itd. Sadje na našem trgu so občutno pomnožile dobave iz cone B, kjer dozori dosti bolj zgodaj, kakor v ostali Sloveniji. Večji del breskev in marelic pa je iz vojvodinskih sadovnjakov, kjer gojijo največ ti vrsti zgodnjega sadja.

V Sloveniji in v vsej Jugoslaviji je bilo sadja vedno zadosti. Tudi ob slabih letinah ga za domači trg ni zmanjkalo. Skoraj vsa leta smo ga izvažali in nam je prinašalo mnogo koristi. Letošnja letina pa je nadpovprečna, ogromno sadja prihaja iz cone B, česar pred vojno ni bilo, izvozili nismo še ničesar in vendar na našem sadnem trgu ni vse tako, kot bi vsakdo pričakoval pri tako ugodnih pogojih. Zlasti črešnjev nekateri dni sploh ni bilo, skoraj vsak dan pa jih je popoldne zmanjkalo. Danes je vseh zgodnjih vrst sadja več kot dovolj in vendar se na trgu potrošniki še vedno prerivajo pred kosarami. Kdor hodi po sadnem trgu in ne pozna zmogljivosti naših sadovnjakov, lahko misli, da je pri nas sadja premalo. Je pa na sadnem trgu tudi dosti drugih nereditosti.

Sadje razdeljujeta skoraj izključno državni in zasebni sektor v trgovini, pri nakupovanju od proizvajalcev pa so zaposlene tudi Nabavno-prodajne zadruge. Priznati je treba, da so zadruge in državno podjetje Sadje d. d. malo ali nič izkušeni v nabavljanju in razdeljevanju sadja, saj lansko leto ni bilo mogoče nabrati potrebnih izkušenj, ker prave trgovine s sadjem skoraj ni bilo. Začetne težave so navadno najhujše in te morata letos premagovati državni in zadržni sektor. Vendar je zlasti državno podjetje Sadje d. d. razumelo svojo nalogo in doseglo nekatere uspehe v uravnavanju cen.

So okolnosti, ki zelo otežkočajo delo in ki jih posebno pri trgovini s sadjem ne smemo prezreti. Pri sadju, zlasti zgodnjem, je izredno važno in občutljivo vprašanje prevoza. S tem ni mogoče potrpeti niti za en dan, ker že mala zakasnitev zadostuje, da mnogo blaga segnje. Cene se zaradi tega dvignejo, škoda pa trpi potrošnik.

Dosti pomanjkljivosti pri prevozu, ki zaradi nezadostnega voznega parka še ne ustreza današnjim potrebam, pa gre tudi na račun malomarnosti in bi te neprilike zato s pozornim delom lahko odpravili. Sadje ne gnije samo zaradi zapoznelih pošilk. Odstotek gnilega sadja ne bi bil tako velik, če ga ne bi nakladali brez vsake pazljivosti, kot da sadje ni občutljivo za vsa obtočjenja in prakse. Med sadjem na kamionu, ki je prispel iz cone B, prav gotovo ni bilo polovice gnilega samo zaradi zamude. Na tem kamionu so bili majhni, dosti manj trdni zaboji s sadjem naloženi pri tleh, neprimerno večje in težje pa so nagrmadili na vrhu. Manjši zaboji seveda niso kos pritisku in so v Ljubljani iz teh zabojev zložili brozgo, kar pa še ni bilo popolnoma zmaščenege, je zaradi obtolčenja in pritiska segnilo v najkrajšem času. Ta primer, ki ni redek, dosti različno kaže ali o zavestni malomarnosti ali pa o neverjetni nevednosti in nerodnosti. Tako se uničuje blago, ki je posebno v današnjih prihrak izrednega pomena za našo preskrbo.

Ker je letošnje toplo vreme zelo ugodno, je v sadju velik odstotek sladkorja, kar tudi precej vpliva na potrošnje, zlasti, ker pri nas sladkorja občutno primanjkuje. Ljudje pokupijo mnogo več sadja kot pred vojno. Cene so na splošno precej padle. To je pomemben uspeh državnega podjetja Sadje d. d. v prvem letu poslovanja. Brez njegovega dela bi na našem sadnem trgu vladale precej drugačne razmere. Mnogo je bilo storjenega s poglobljenim sodelovanjem z državnim podjetjem za trgovino s sadjem LR Srbije »Vocar«, ki izpočetka ni bilo najboljše. Največji delež pri teh uspehih pa ima prizadevanje Sadja d. d., da se znebi vsakega dobičkarstva in da nabavi sadje neposredno pri proizvajalcih.

Vendar pa pri cenah sadja preseneča dejstvo, da so sicer dosegle neko nizko stopnjo, a preko te ne gredo, čeprav je sadja vedno več. Nasprotno, so dnevi, ko cene spet poskočijo, čeprav je takrat blaga več kot drugič, ko so cene nižje. Zgodilo se je n. pr. tudi, da so bile marelice jutraj po 16, zvečer pa se je cena dvignila tudi nad 20 din za kg. Skoraj neverjetno je, da marelice, ki so jih prodajali jutraj, niso bile iz iste pošiljke kot one zvečer. Torej so se cene dvignile samo zaradi spekulacije, zaradi izkoriščanja velikega povpraševanja po blagu. Nekega dne je prišlo celo do tega, da so bile marelice, ki jih je na debelo dobavilo državno podjetje Sadje d. d., na trgu po 14, marelice zasebne družbe Promsad d. o. j. pa po 26 dinarjev za kilogram. Potrošnja je bila velika in ljudje so pokupili oboje. Ne vemo, od kod so bile marelice Promsada, vendar je razlika v ceni malo čudna in tako nemojemo izkoriščanje velikega povpraševanja bi bilo treba zaježiti. Na trgu bi morala veljati najnižja dnevna cena. Trgovska podjetja so vedno poslovala z gotovim rizikom. Zasebnost podjetja Promsad d. o. j. ni še z ničemer pokazalo, da teži za znižanjem cen. Nasprotno, pri višjih cenah nanesejo odstotki dobička več, in to je vzel Promsad za vodilo pri svojem poslovanju. Saj povpraševanje na trgu je veliko in se ne da ničesar izgubiti. Samo kalkulacija ne bi smela biti edino merilo za določevanje cen. Če ne bomo tu ničesar podvezeli, ne moremo na sadnem trgu pričakovati korenitega izboljšanja.

Naloga državnega podjetja Sadje d. d. je, da skrbi za zadostne zaloge sadja, računa pri svojem poslovanju zase samo

režijske stroške in tako uravnava cene na sadnem trgu. Sadje, ki ga državno podjetje Sadje d. d. razpošilja med prodajalce na drobno, je dobavljeno res po najnižji možni ceni, a s tem se ni vse opravljeno. Kaj pomaga, če je sadje relativno poceni, ko pa ga je za ljubljanski trg premalo. Ljudje so zaradi premajhnih količin prisiljeni pokupiti vse, pa če je nekaj dinarjev dražje ali ceneje. Sadje d. d. bo lahko uspešno uravnavalo cene samo, če bo blaga dosti in ob pravem času na trgu. To pa v veliki meri zavisi od nakupovanja sadja pri proizvajalcu.

Za Sadje d. d. zbirajo sadje na terenu po večini Nabavno-prodajne zadruge, nekaj pa pooblaščenca samega podjetja. Toda zadruge, kakor tudi nameščenici Sadja d. d., s svojim dosedanjim delom še daleč niso kos zasebnemu sektorju. Zasebni sektor jih s svojo iniciativo in dolgoletnimi izkušnjami navadno vedno prehitri in pobere vse najboljše in najbolj zgodnje. Pri tem se ne ozira dosti na cene. Zadrage nimajo še izvežbanih in izkušnih strokovnih moči, toda mnogo bi lahko nadomestili z večjo iniciativo in bolj požrtvovalnim delom. Tudi bi se morale v marsičem učiti od zasebnega sektorja.

Slednje velja tudi za podjetje Sadje d. d., med drugim zlasti pri razdeljevanju sadja med prodajalce na drobno. Tudi to razdeljevanje do neke mere povzroča motnje v zadostnem oskrbovanju sadnega trga. Večkrat so pošiljke sadja dovolj velike za potrošnje tistega dne, prodajalci pa morajo zaradi slabo urejenega razdeljevanja čakati na potrebno količino, medtem ko se na trgu ljudje prerivajo okoli košar.

Uspehe državnega in zadržnega sektorja v trgovini s sadjem, ki edini lahko prepreči nebrzdano spekulacijo in dvigovanje cen na škodo potrošnikov, bi povečalo boljše sodelovanje med Nabavno-prodajnimi zadruhami in državnim podjetjem Sadje d. d. Brez tega Sadje d. d. ne more zadostiti trgu niti po količini blaga niti po hitrosti dostavljanja. To sodelovanje je poleg drugega večkrat trpelo na račun zaslužkarstva, ki se ga nekatere zadruge še vedno ne morejo otresti.

V zvezi s primerom, ko so bile istočasno marelice Sadja d. d. po 14, marelice Promsada pa po 26 dinarjev za kilogram, je treba poudariti, da bi morali temu posvetiti strožjo kontrolo kot doslej. Več prodajalcev na drobno nabavlja sadje pri obeh podjetjih. Cene na drobno določijo na podlagi kalkulacije, ki jo prodajalci prejmejo pri prevzemu blaga od Sadja d. d. ali od Promsada. S temi kalkulacijami se morajo izkazati na zahtevo oblastnih organov, ki kontrolirajo cene. Omenjenega dne so ti prodajalci nabavili nekaj marelic pri Sadju d. d. po 12 din za kg na debelo, nekaj pa pri »Promsadi« po približno 23 din za kg tudi na debelo. Pri obeh podjetjih so seveda prejeli potrebni kalkulaciji. Potem pa so marelice zmešali in jih vse prodajali na drobno po 26 din za kilogram, po kolikor bi lahko upravičeno računali samo marelice, ki so jih nabavili pri Promsadi. Na zahtevo kontrolnih organov so se izkazali samo s kalkulacijo Promsada in stvar je bila urejena. Take prestopke je mogoče odkrivati samo s poostreno kontrolo. Treba pa jih je dosledno kaznovati. Potrošniki, ki nosijo vso škodo za slične nereditosti, lahko učinkovito podprejo oblastne organe s prijavljanjem prestopkov. Sami kontrolni organi ne morejo opaziti vse mogoče velike in majhne nereditosti. Te bo mogoče uspešno kontrolirati samo s pomočjo potrošnikov.

Pozdraviti je treba vsako pravilno tekmovanje, ki vzbuja iniciativo, pospešuje hitrost dostavljanja, nižja cene in koristi širokim množicam. V trgovini s sadjem tega pojmovanja med državnim in zasebnim sektorjem ni. Teško, ali pa vsaj pri zasebnem sektorju nemoženo, je govoriti, da bi si na sadnem trgu prizadevali samo za tem, da bi sadje prišlo do potrošnikov čim ceneje in hitreje. Dobiček ne bi smel še vedno biti glavno gonilo in merilo za hitrost dostavljanja in določevanja cen. Državni in zadržni sektor, ki imata težavno delo, bi na podlagi dosedanje borbe s težavami lahko že bolj temeljito izpopolnila svoje poslovanje. S tem bo treba pohiteti. Če zadruži in državni sektor ne bosta znala hitro izkoristiti pridobljenih izkušenj in jih bo kampanja za odkup jesenskega, kakor tudi poletnega sadja za izvoz presenetila nepripravljena, bomo utrpeli občutno škodo. Najvažnejše pa je seveda, da današnja trgovina s sadjem ne predstavlja hitre in cenene zveze med pridelovalci in potrošniki sadja, kar bi moral biti njen edini namen, zato bo treba na tem področju še dosti temeljitega dela.

Ker je letošnje toplo vreme zelo ugodno, je v sadju velik odstotek sladkorja, kar tudi precej vpliva na potrošnje, zlasti, ker pri nas sladkorja občutno primanjkuje. Ljudje pokupijo mnogo več sadja kot pred vojno. Cene so na splošno precej padle. To je pomemben uspeh državnega podjetja Sadje d. d. v prvem letu poslovanja. Brez njegovega dela bi na našem sadnem trgu vladale precej drugačne razmere. Mnogo je bilo storjenega s poglobljenim sodelovanjem z državnim podjetjem za trgovino s sadjem LR Srbije »Vocar«, ki izpočetka ni bilo najboljše. Največji delež pri teh uspehih pa ima prizadevanje Sadja d. d., da se znebi vsakega dobičkarstva in da nabavi sadje neposredno pri proizvajalcih.

Vendar pa pri cenah sadja preseneča dejstvo, da so sicer dosegle neko nizko stopnjo, a preko te ne gredo, čeprav je sadja vedno več. Nasprotno, so dnevi, ko cene spet poskočijo, čeprav je takrat blaga več kot drugič, ko so cene nižje. Zgodilo se je n. pr. tudi, da so bile marelice jutraj po 16, zvečer pa se je cena dvignila tudi nad 20 din za kg. Skoraj neverjetno je, da marelice, ki so jih prodajali jutraj, niso bile iz iste pošiljke kot one zvečer. Torej so se cene dvignile samo zaradi spekulacije, zaradi izkoriščanja velikega povpraševanja po blagu. Nekega dne je prišlo celo do tega, da so bile marelice, ki jih je na debelo dobavilo državno podjetje Sadje d. d., na trgu po 14, marelice zasebne družbe Promsad d. o. j. pa po 26 dinarjev za kilogram. Potrošnja je bila velika in ljudje so pokupili oboje. Ne vemo, od kod so bile marelice Promsada, vendar je razlika v ceni malo čudna in tako nemojemo izkoriščanje velikega povpraševanja bi bilo treba zaježiti. Na trgu bi morala veljati najnižja dnevna cena. Trgovska podjetja so vedno poslovala z gotovim rizikom. Zasebnost podjetja Promsad d. o. j. ni še z ničemer pokazalo, da teži za znižanjem cen. Nasprotno, pri višjih cenah nanesejo odstotki dobička več, in to je vzel Promsad za vodilo pri svojem poslovanju. Saj povpraševanje na trgu je veliko in se ne da ničesar izgubiti. Samo kalkulacija ne bi smela biti edino merilo za določevanje cen. Če ne bomo tu ničesar podvezeli, ne moremo na sadnem trgu pričakovati korenitega izboljšanja.

Delovni kolektiv tovarne »Cetina« v Omišu nagrajen

Za uspehe delovnega kolektiva tovarne »Cetina« v Omišu pri povečanju proizvodnje v prvomajskem tekmovanju je ministristvo za industrijo in rudarstvo LR Hrvatske podarilo delovnemu kolektivu te tovarne v znak priznanja nagrado 20.000 din.

Ze v prvem mesecu tekmovanja so delavci te tovarne presegli proizvajalni načrt za 37%. Trije delavci so bili proglašeni za udarnike.

Prebivalci vasi Bijeje so sklenili zgraditi električno centralo

Prebivalci vasi Bijeje, okraj Brčko, so sklenili zgraditi v svojem kraju električno centralo. Ustanovljen je odbor za gradnjo centrale, ki bo zgrajena ob Caninem vrelcu. Dela se bodo pričela konec julija.

Pariška konferenca zaključena Svet ministrov v Parizu razpravlja o problemu Nemčije in Avstrije

Sovjetska delegacija stavila predlog o demokratizaciji in definitivni ločitvi Avstrije od Nemčije

Pariz, 15. julija. (Tass.) Zasedanje sveta ministrov za zunanje zadeve je končalo svoje delo. Jutranje zasedanje je bilo posvečeno nemškemu problemu. Predstavniki francoske delegacije je izjavil, da soglašajo z ustanovitvijo centralne uprave za Nemčijo, vendar pod pogojem, da Posarje ne pride pod oblast Nemčije. Bidault je ponovno potrdil francosko stališče, po katerem bi se moralo Posarje vključiti v carinsko mejo Francije in se obenem izjavil za internacionalizacijo Porurja.

Britanski in ameriški predstavniki sta podpirala francosko zahtevo, da se Posarje vključi v carinsko mejo Francije in loči od Nemčije. Sovjetska delegacija je ponovno poudarila, da ne nasprotuje ustanovitvi centralne nemške uprave, ki naj predstavlja prehod k formaciji centralne nemške vlade, obenem pa je protestirala proti delni udeležitvi nemškega problema, ki pušča ob strani vprašanja, kot so Porurje, reparacije i. dr. Vsa ta vprašanja so med seboj neločljivo povezana.

V okviru diskusij o nemškem problemu je francoska delegacija stavila predlog glede vprašanja premoga. Sklepljeno je bilo, naj komitet izvedencev najkasneje do 10. avgusta predloži štirim vladam poročilo o ukrepih, ki bi jih bilo treba podvzeti za dvig proizvodnje premoga v Nemčiji in o splošnih načelih, po katerih bi se nemški premog potem razdelil za notranjo uporabo in izvoz. To poročilo mora svet ministrov za zunanje zadeve vzeti v pretres pred 1. septembrom 1946.

DISKUSIJA O AVSTRIJI

Po izmenjavi mnenj o nemškem problemu je svet ministrov za zunanje zadeve prešel na diskusijo o Avstriji. Sovjetska delegacija je stavila predlog, ki obsega štiri točke. Prva točka pravi, da novi sporazum o kontroli, ki ga je zavezniški svet Avstrije podpisal dne 28. junija 1946, znatno razširja kompetenco avstrijske vlade, pospešuje likvidacijo ostanov hitlerizma in definitivno loči Avstrijo od Nemčije in pomaga pri krepitvi demokratičnega režima v Avstriji.

Druge točka opozarja na koncentracijo 437.000 inozemcev v zapadnih predelih Avstrije. To so ljudje, ki so se ob strani nacistične Nemčije borili proti zavezniškim — jugoslovanskim četnik in ustaši, madžarski szalasi, fašistični Andersovi vojaki, ruski belogardisti in ukrajinski izdajalci Vlasova. To dejstvo predstavlja resno nevarnost ne le za notranjo varnost demokratične Avstrije, temveč tudi za demokratične sosednje države. Zaradi tega je sovjetska delegacija mnenja, naj svet ministrov proglasi, da se ti tuji nemudoma evakuirajo iz Avstrije.

Definitivni izidi referenduma na Poljskem

Poljska dobila bitko za demokracijo — piše »Prace«

Varšava, 13. julija. PAP prinaša sledeče definitivne izide poljskega referenduma:

Od skupaj 13.160.451 volivcev, vpisanih v volivne spiske, je glasovalo 11.857.986 oseb. Od tega števila je neveljavnih glasov 327.435, a polno veljavnih 11.530.551 glasov.

Na prvo vprašanje referenduma je odgovorilo z »da« 7.844.522, a z »ne« 3.686.029 volivcev.

Na drugo vprašanje referenduma je odgovorilo z »da« 8.896.105, a z »ne« 2.634.446

Na tretje vprašanje je odgovorilo z »da« 10.534.697, a z »ne« 995.854 volivcev.

Referendum na Poljskem je bil pravilno izveden, javlja Reuterjev dopisnik

Varšava, 13. julija. Reuter objavlja poročilo svojega dopisnika iz Varšave Huberta Harrisona po referendumu na Poljskem, v katerem med drugim javlja: »Osebnostem sem obiskal mnogo volišč, skupina kolegov in diplomatov pa je obiskala mnogo drugih. Slišal nisem niti za en primer, da ne bi bila zavarovana tajnost ali da bi bil izvajan pritisk na volivce v pogledu načina, kako naj se glasuje.«

Nato poroča Harrison, da »niti malo

ne dvomi glede pripravljenosti, s katero je poljsko ljudstvo glasovalo.«

Praga, 13. julija. Po vesti PAP je objavil češki list »Prace«, glasilo češkoslovških sindikatov članek, v katerem proučuje pomen zmage demokratičnega bloka na referendumu na Poljskem.

V članku je rečeno, da je poljski narod položil izpit politične zrelosti in da predstavlja referendum zmago poljske demokracije nad zunanjim in notranjim sovražnikom. »Poljska je«, piše list, »dobra bitka za demokracijo in stopila pred očmi vsega sveta v vrsto ostalih slovanskih narodov, ki predstavljajo danes avangardo napredka in varščino za mir na svetu.«

Mongolska ljudska republika važen činitelj miru in varnosti

25-LET MONGOLSKE LJUDSKE REPUBLIKE

Moskva, 13. jul. Tass poroča: Minilo je 25 let od ustanovitve mongolske ljudske republike. Prej je bila to zaostala dežela. Sedanja mongolska ljudska republika je dežela, ki se je kulturo in gospodarsko razvila.

Komu se mora zahvaliti mongolsko ljudstvo za vse, kar je doseglo v 25 letih, Predvsem je to posledica odstranitve fevdalnih odnosov in prijateljskega sodelovanja s Sovjetsko zvezo.

Mongolsko ljudstvo je z revolucijo prevzelo oblast v svoje roke. Oblast je v rokah delavcev in kmetov, ki so ustvarili pogoje za gospodarski napredek in neodvisnost države. Ogromnega pomena je bila pomoč Sovjetske zveze. Sovjetsko-mongolsko prijateljstvo je pomagalo mongolskemu ljudstvu, da je prišlo na široko pot nacionalnega preporoda.

Pred 25 leti je RA skupno z mongolskimi partizani očistila deželo kitajskih osvajačev in belogardističnih tolp. S tem so bili ustvarjeni predpogoji za neodvisnost mongolske ljudske republike. V vseh teh letih je Sovjetska zveza pomagala mongolski ljudski republiki.

Sovjetska zveza utrjuje medsebojne odnose z deželami vzhoda v skladu z načeli, ki sta jih postavila Lenin in Sta-

lin. To so načela enakopravnosti, prijateljstva, bratstva in nesebične pomoči v nasprotju s tistimi načeli, ki vodijo imperialistične države.

V drugi svetovni vojni je mongolsko ljudstvo vsestransko pomagalo RA. Dne 10. avgusta 1945. leta je mongolska ljudska republika objavila vojno Japonski. Mongolska armada je aktivno sodelovala pri uničevanju fašistične Japonske.

Mongolija ima vsa pravico, da vstopi v družino Zdrženih narodov. Upajmo, da bo prošnja mongolske ljudske republike organizaciji Zdrženih narodov naletela na razumevanje vseh članov organizacije.

Mongolska ljudska republika predstavlja po svojih 25 letih obstoja važen činitelj miru in varnosti.

Sovjetski veleposlanik v Argentini

Moskva, 13. jul. Tass poroča: Prezidij prvotnega sovjeta Sovjetske zveze je vrhovno za veleposlanika ZSSR v Argentini Mihaila Grigorjeviča Sergejeva in ga razrešil dolžnosti veleposlanika ZSSR v Belgiji in poslanika v Luxemburju.

25. marca 1946 je zavezniški svet v Avstriji v svoji deklaraciji opozoril ministristvo pravosodja na dejstvo, da je bilo veliko število procesov proti nacistom ustavljenih brez vsakršnega vzroka. Ameriška in britanska delegacija sta priznala važnost in nujnost vprašanja takozvanih premeščenih oseb v Avstriji, vendar pa sta kljub temu nasprotovali sprejemu sovjetskega predloga in predlagali, naj se vprašanje odloži.

Svet ministrov je tudi sprejel poročilo o delu, ki so ga izvršili pomočniki zunanjih ministrov, ki so bili pooblašteni sestaviti seznam vprašanih, ki so v zvezi s širše neresenimi osnutki mirovnih pogodb. Po diskusiji je svet ministrov sprejel nekaj sklepov o teh vprašanih. Glede ostalih vprašanih, o katerih ni bil dosežen še noben sporazum, bodo na mirovni konferenci stavljeni razni predlogi.

Bevin zahteva, da se bankrotiranim zapadnim conam nudi pomoč iz predne vzhodne cone Nemčije, piše »Daily Worker«

London, 13. jul. Reuter poroča, da smatra organ Komunistične partije Velike Britanije »Daily Worker« Bevinove pritožbe v Svetu zunanjih ministrov v Parizu glede sovjetskih reparacijskih zahtev kot direktno priznanje, da so sovjetske okupacijske oblasti dosegle važne gospodarske uspehe.

»Se pred kratkim,« piše list, »so vpili, da vlada izra »železne zavese« samo kaos. Sedaj pa Bevin zahteva, da se napol bankrotiranim zapadnim conam nudi pomoč iz predne vzhodne cone. Zavidljivi kritiki bi ga mogli celo obtožiti, da zahteva sovjetsko zlato, da bi spravil v ravnotežje angleške finance.«

PREDSTOJEČA MIROVNA KONFERENCA MORA SPREMENITI ODLOČBO O TRSTU V KORIST JUGOSLAVIJE

je izjavil jugoslovanski veleposlanik v Ameriki, Kosanović

Washington, 13. jul. Tanjug poroča: Jugoslovanski poslanik v ZDA Sava Kosanović je predstavnikom tiska izjavil, da bo Trst rak-rana za trajni mir, ako mirovna konferenca ne bo spremenila sedanje odločbe Sveta ministrov zunanjih zadev.

Kosanović je dodal, da upa, da bo mirovna konferenca revidirala odločbo o Trstu v korist Jugoslavije ter da jugoslovanski narod ostajajo pri svojem dosedanem stališču, da mora Trst pripasti Jugoslaviji.

GEMETO OBSOJEN na dosmrtno robijo

Solija, 13. jul. Bolgarska telegrafska agencija poroča: Oblastno sodišče v Soliji je izrekli obsodbo, po kateri je bil dr. Georgi Dimitrov - Gemeto obsojen na dosmrtno robijo in stalno izgubo državljanstva.

V času narodne borbe proti Hitlerjevski Nemčiji je namreč ukazal, da naj se na fronti med vojaki in v državi širijo navodila, ki so imela za cilj, da zmanjšajo borbeno sposobnost in borbeni duh bolgarske vojske, odvrtačajo jo od njenih dolžnosti, kakor tudi zato, ker je večkrat poizkušal preprečiti enotnost bolgarskega ljudstva.

Češkoslovaška konstituenta odobrila vladni program

Praga, 13. julija. Dopisnik Tanjuga poroča: Ustavodajna narodna skupščina je v teku dvodnevne debate odobrila program nove češkoslovaške vlade Klementa Gottvalda. V debati je sodelovalo 24 govornikov, predstavnikov vseh političnih strank, ki tvorijo Ljudsko fronto.

Glavni odbor češkoslovških sindikatov je imel sebor, na kateri so razpravljali o programu nove češkoslovaške vlade Klementa Gottvalda. Po debati je glavni odbor objavil poročilo, v katerem pozdravlja novo vladno in objavlja polno podporo pri ustvarjanju vladnega programa.

Grške monarhistične tolpe ranile 70 oseb

Atene, 13. julija. Agencija Fr. Presse poroča, da postajajo napadi monarho-fašistov na demokratično prebivalstvo v Grčiji navaden pojav. Na področju Lamije je monarho-fašistična tolpa terorizirala prebivalstvo Perivoja, a v Bismorsu je ranila 70 oseb, od teh 35 teže.

POSLEDNJE VESTI

Nova italijanska vlada se je večeraj formirala. Ministrski predsednik je ostal De Gasperi. Poleg notranjega portfelja je do sklepa mirovne pogodbe obdržal tudi položaj zunanjega ministra. Na tem mestu ga bo po mirovni pogodbi zamenjal socialist Nenni.

Palestinsko vprašanje so večeraj obravnavali na posebnem sestanku britanskih zastopnikov iz Trumanove misije.

Vlada Sutana Sjahirira v Indoneziji je podala ostavko.

V New Delhiju stavka 20.000 delavcev tekstilne industrije.

Na sirijsko-turški meji se je pripetil oborožen spopad med granicariji.

Uradno ameriško poročilo javlja, da eksplozija atomske bombe na Bikini-ju ni povzročila posebne skode. Poskus bodo ponovili 25. julija.

FIZKULTURA

Sodelovanje in pomoč Fizkulture zveze Slovenije pri organizaciji fizkulturnega dela v mladinskih taboriščih

Okoli 6000 mladincev in mladink, formiranih v delovne enote, je odšlo na razna gradbena in obnovitvena dela v mnoge kraje Slovenije in na gradbena dela Mladinske proge Brčko-Banoviči.

V Sloveniji je 6 večjih sektorjev, na katerih bo delalo dva meseca skoraj 4000 mladincev in mladink. Nedvomno je stotisoče delovnih ur velik dar, ki ga ljudska mladina daruje svoji domovini, za njeno in svojo boljše bodočnost.

S tem, ko odhaja mladina na delo, pa se ne odreka udeleževanju na raznih poljih državnega in družbenega življenja. Dnevni red v mladinskih delovnih logorjih kaže, da posveča mladina mnogo ur tudi politični, kulturni in drugi vzgoji. S tem, ko je mladina zapustila igrišča, telovadišča, bazene, planine, tekališča, fizkulturne domove, še ne pomeni, da se je odpovedala telesni vzgoji, ampak je v svoji delovni dnevni red zapisala ure, ki bodo njej posvečene. Še preden se je mladina poslovila od fizkulturnih naprav, je s skrbjo in resnostjo iskala rešitev, kako nadaljevati s fizkulturnim življenjem na novem terenu in v novih okoliščinah, kjer ni fizkulturnih naprav in orodij. Ljudska delovna mladina se je obrnila na Fizkulturno zvezo, katere večino članstva šteje mladina sama, da ji pomaga pri rešitvi tega vprašanja.

Vodstvo Fizekulture zveze je v celoti razumelo težnje mladine. V ta namen so bili sklicani mnogi sestanki fizkulturnih strokovnjakov, kjer so bili sprejeti sklepi o vodstvu in pouku v tečajih za nove fizkulturne voditelje iz vrst mladinskih delovnih enot. V teh tečajih je uspelo fizkulturnim strokovnjakom v zelo kratkem času dati novim mladinskim fizkulturnim voditeljem osnovno znanje splošne vadbe, ki ga bodo uspešno uporabili v mladinskih logorjih pri praktični fizkulturni vzgoji delovnih mladinskih edinic.

Toda samo ti tečaji ne bi zadostovali. Fizkulturna zveza Slovenije in njeni strokovnjaki so pripravili in še pripravljajo mladinskim fizkulturnim voditeljem podrobne učne načrte in učno snov. Ti učni načrti vsebujejo podrobno in lahko razumljivo obrazloženo vsebino učnih ur iz lahke atletike, plavanja in osnovne splošne vadbe ter raznih iger.

To delo ni majhno in je zahtevalo mnogo truda in časa, ki so ga žrtvovali strokovnjaki v času izven svoje stalne službene zaposlitve. Pri tem delu se je bilo treba ozirati na to, da v novih okoliščinah mladina ne bo mogla uporabljati vsega orodja in se posluževati naprav, s čimer v mnogih fizkulturnih društvih razpolagajo. Načrtnost, smotrnost in vestnost so pripomogli k temu, da je to delo bilo opravljeno.

Propagandni odtsek FZS bo poskrbel, da bodo posamezni deli strokovnega

vadbene programa izhajali v »Poletu«, ki ga bodo prejemali mladinski voditelji in ga uporabljali za fizkulturno vzgojo.

Fizkulturna zveza Slovenije pa tudi pri tem ni ostala. Pozvala je vse fizkulturne strokovnjake, naj se s svojim strokovnim, praktičnim in teoretičnim znanjem stavijo na razpolago delovni mladini. Ta poziv in tudi sestanek s strokovnjaki nista ostala brezuspešna. Do danes se je javilo okoli 20 strokovnjakov, ki bodo aktivno daljšo ali krajšo dobo delovali vsak na svojem sektorju. Obiskovali bodo učne fizkulturne ure, nadzorovali fizkulturno delo in pomagali z nasveti mladini, ki dela na cesti Ljubljana-Jeziča, Brezovica-Vrhnika, na progi Preserje-Borovnica, na viaduktu pri Borovnici, na progi Oltovec-Bubnjarci in pri regulaciji reke Pesnice.

Pri takem aktivnem delu, s sklicevanjem sestankov mladinskih fizkulturnih voditeljev za izboljšanje fizkulturnega dela in metode pri vzgoji, pri aktivni vsestranski pomoči na terenu samem se ni treba bati, da bi fizkultura med mladino pešala ali zamrla, ampak nasprotno, bo rasla in se utrjevala v duhu novih smernic naše nove fizkulture.

Da bo fizkulturno življenje bolj pestro in hkrati koristnejše, je Fizkulturna zveza Slovenije pozvala svoja društva, naj nudijo mladinskim delovnim edincam materialno pomoč v fizkulturnem orodju, kot n. pr. z raznimi žogami, koplji, diski, vlačilnimi vrvmi, krogli in itd.

Vso to in še drugo pomoč nudi in bo še nudila Fizkulturna zveza delovni mladini. S tem bo FZS pripomogla k izgradnji države na polju obnove, kamor je mladina usmerila svoje mlade sile in njene ustvarjalne sposobnosti. K tej ustvarjalnosti pa bo Fizkulturna zveza Slovenije priložila s svojim fizkulturnim delom tisto svežost, ki je nujno potrebna pri tekmovalnosti za višjo produktivnost. S tem se uresničuje v praksi eden osnovnih smotrov fizkulture: dvigati delovno sposobnost mladih ustvarjalnih sil z namenom gospodarskega dviga in blagostanja naše države.

To delo fizkulturnih delavcev pa se bo rentiralo tudi na širokem fizkulturnem področju samem. Z vadbennimi načrti osnovne vsebine, ki temeljijo na osnovnih pripravah za tekmovalnost za fizkulturno značko, se bo mladina v delovnih logorjih temeljito pripravila za tekmovalnost za fizkulturno značko.

Sodelovanje med fizkulturno in mladinsko organizacijo bo s takim načinom dela postalo še močnejše. Obe sta poklicani, da skupno z istimi smotri stopata na polje obnove, da z isto vneto in požrtvovalnim delom utrjujeta in razvijata pridobitve narodno-osvobodilne borbe.

Knol Vinko.

Šahovski odbor Slovenije (SOS), ki vodi slovenski šah in ga z velikim uspehom širi v širokih ljudskih plasteh, se je v letošnji pomladi spretno lotil tudi pripravljajnih bojov za veliki jugoslovanski turnir, ki naj v zgodnji jeseni določi državnega prvaka za leto 1946.

Ta turnir se bo vršil najbrž že v septembru, in sicer v Zagrebu. In kdo naj dobi dostop na državne šahovske arene? Ta problem je že sporazumno rešen. Rešitev za zahteva dokaj zamotan postopek, ki naj izključuje vsako krivico. Zadnje stopnjo tega postopka postavlja v Sloveniji turnir, ki ga je SOS pred tedni priredil v Ljubljani in odprl slovenskim amaterjem.

Jugoslovanskega turnirja, ki naj v jeseni določi letošnjega državnega prvaka, se smejo brez vsakršnega pridržka udeležiti tisti mojstri, ki so mednarodno priznani in so že uspešno sodelovali v mednarodnih šahovskih turnirjih. To so: prof. dr. Milan Vidmar, Vasja Pirč, dr. P. Trifunović in Boris Kostić. Tež četvrtice bi bilo prav za prav treba pristiže še mojstra Vladimirja Vukoviča, ki pa se je praktični borbi popolnoma odpovedal.

Osrednje vodstvo jugoslovanskega šaha ima potemtakem za svoj letošnji državni turnir štiri udeležence, katerim nihče ne more osporavati pravice, da se tekme za naslov letošnjega prvaka udeležijo. Ostalih 16 udeležencev pa si hoče poiskati s pomočjo pripravljajnih turnirjev.

Dogovorjeno je, da bo osem udeležencev prispevala zapadna, osem pa vzhodna polovica države. Vsaka izmed obeh državnih polovic bo zat priredila svoj pripravljajni (semifinalni) turnir. Zapadni del države bo že v najkrajšem času otvoril svoj pripravljajni turnir v Ljubljani, vzhodni pa v Beogradu.

Kdo naj se udeleži pripravljajnih turnirjev? Predvsem seveda priznani nacionalni mojstri. Kot nekakšen kuriozum zasluži omenbo dejstvo, da se bo moral udeležiti beograjskega pripravljajnega turnirja tudi mojster B. Gligorić, ki je v božičnem ljubljanskem »Turnirju Osvoboditve« sijajno zmagal. Ta izredno nadarjeni jugoslovanski mojster si mora torej v boju pridobiti pravico, da doseže v vzhodni osmici državno areno.

Pripravljajni turnirji morajo seveda upoštevati znače močne igralce, ki še nimajo mojstrskega naslova. Ker pa je treba v novi državi misliti na najširše plasti šahistov, morajo priprav-

ljalni turnirji odpreti vrata tudi morebitnim še neznanim mladim talentom.

SOS se je odločil, da omogoči trojici naših najboljših amaterjev udeležbo na pripravljajnem (semifinalnem) turnirju. Poiskal si jo je v amaterskem turnirju, kateremu veljajo te vrstice. Ker pa je iskal v vsej Sloveniji, je povabil na svoj turnir igralce iz vseh krajev naše ožje domovine. Iz Maribora so prišli Benedičič, Kukovec, Kešič in Mišura, iz Celja Modic in Rudolf, iz Kranja Pogačnik, z Jesenice pa Misjak. Ljubljana je dodala Germek, Lončar, Mlinar, Omladič in V. Slovkan. Tako je nastal amaterski turnir s trinajstimi udeleženci.

Povejmo takoj, da so si priborili vstop v pripravljajni turnir: Germek, Lončar in Omladič. Vsi trije so Ljubljanci. Samo Mariborčanoma Kešiču in Mišuri se je posrečilo prehiteti ljubljanske tekmece.

Prvo mesto je dosegel Germek z 10½ točke. To pomeni 87½ vseh možnih točk. Lončar in Omladič sta se zadržala na drugem in tretjem mestu. Ob sta zbrala 9½ točke, torej 79% dosogljivih. Četrti je postal V. Slovkan z 8 točkami, kar ustreza 66%. Na petem in šestem mestu vidimo Kešiča in Kukovca s 6 točkami, torej ravno še s polovico možnih.

Vrsto premaganih otvarjata na sedmem in osmem mestu Mišura in Mlinar, ki sta dosegla vsak 5½ točke, to se pravi 46%. Spomnimo se, da je pred meseci Mlinar zasedel drugo mesto v turnirju za naslov letošnjega prvaka mesta Ljubljane! Ta turnir je bil seveda močnejši od amaterskega, v katerem je Mlinar zašel med premagance.

Deveto mesto je obdržal Modic s 5 točkami (41%). Deseto Pogačnik s 4 točkami (55%). Enajsto, dvajajsto in trinajsto mesto dele bratsko Benedičič, Misjak in Rudolf z 2½ točke. To je še 21%.

V turnirju za naslov prvaka mesta Ljubljane je Omladič ravno še zaostal za pregrado, ki je ločila zmagovalce od premagancev. To pot pa se mu je že posrečilo prebiti v ospredje zmagovalske skupine. Kako bo prodiral naprej?

Vsa trojica: Germek, Lončar, Omladič je zanimiva. Prav je, da so se ji odprla vrata v pripravljajni turnir. Mlinar pa, ki je ostal zunaj, bo gotovo v bodoče skrbnejše in previdneje igral. Turnirska igra je nevarna in močno muhasta.

SLOVENSKI KNJIŽNI ZAVOD**Podružnica CELJE**

Prodajalne: **Celje**, Prešernova ulica
Celje, Stanetova ulica
Dobrna
Rogaška Slatina

Na zalogi najnovejše slovenske in srbohrvatske knjige.
 Pisarniške potrebščine, šolske potrebščine.

Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celju

Tiskovna in produktivna zadruga z o. j.

Tiskarna
 Knjigoveznica
 Izdelovalnica štampiljk
 Knjižarna
 Trgovina s papirjem

Lastna zadružna založba knjig
 Podružnici knjižarne v Ljubljani in Murski Soboti

RADIO TESTEN

CELJE, Stanetova ulica št. 18
 Telefon štev. 305

**Radio aparati
Električne potrebščine**

pri tvrdki

ZIGOY

CELJE, Kidričeva 7
 Telefon 229

Franc Beskoušek

knjižarna in trgovina s papirjem
 CELJE, Tomšičev trg 13

Potniki!

Obiščite **KOLODVORSKO
 RESTAVRACIJO** v Celju
SILVO in **IDA KRELJ**

Topla in mrzla jedila, osvežujoče
 pijače.

Precizna mehanična delavnica

za popravilo pisalnih, računskih, razmnoževalnih,
 knjigovodskih in registrirnih strojev

The Rex & Co. - Celje

Stanetova ulica 19 — Telefon 203

F. S. LUKAS, Celje

Zganjarna
 Tovarna likerjev

Industrija sadnih sokov

Obiščite

slastičarno RUGO

lastnik Rudolf Golež

CELJE, Kidričeva ulica 1

Franc Kranic

USNJENI IZDELKI

»FENIX«

CELJE, Zidanškova ul. 4

DOLŽAN FRANJO

Celje, Jetniška 4

Kleparstvo, vodovodne inštalacije
 Naprave strelodvodov

Telefon štev. 245

**Nabavna in prodajna zadruga z o. j.
CELJE**

Špecerija: Tomšičev trg 3
 Prešernova 13
 Prešernova 5
 Stanetova 12
 Gaberje, Mariborska cesta 2
 Sp. Hudinja, Mariborska c. 61

Manufaktura:
 Prešernova ulica 1

Galanterija:
 Tomšičev trg 2

Lastna krojaška delavnica:

Prešernova ulica 5

Mizarska delavnica:

Gaberje

Gostilna:

Branibor, Stanetova ulica

**FR. STRUPI
CELJE**

Zaloga stekla
 in porcelana

Cenjenim odjemalcem nudimo prvovrstno
zidno opeko v vsaki količini.

Državna opekarna Košaki pri Mariboru

Casopisno-založniško podjetje »BORBA« podruž. za Slovenijo, Ljubljana,
 Poljanski nasip 10, sprejema nove naročnike, naročnino, reklamacije, oglase
 in osmrtnice, skrbi za redno dostavo lista in daje vse informacije, ki jih
 potrebujete. Vse naročnike in ostale prodajalce »BORBE« v Sloveniji prosimo,
 da odslej plačujejo naročnino izključno naši podružnici v Ljubljani na ček.
 rač. 13372. Telefonska štev. podružnice, je 36-13.

»LJUDSKA PRAVICA«

sprejema vse oglase.

Oglase lahko naročite v uprav.
 Kopitarjeva 6, ali v podružnici na
 Miklošičevi cesti. Ček. rač. 16.690

NALIVNA PERESA
 PISALNI STROJI
 POPRAVLIALNICA
TORPEO
 d. z. o. z.
 LJUBLJANA
 Miklošičeva 18

HALO! HALO!

**VELIKA VRTNA VESELICA
GASILSKE ČETE BEŽIGRAD, v Kalanovi ulici 5**

V nedeljo 14. julija ob 15. uri bomo ponovili zabavno pri-
 reditev, ki nam jo je neugodno vreme minulo nedeljo one-
 mogočilo. Prireditev se bo vršila ob vsakem vremenu.

Za dobro edačo in pijačo je preskrbljeno.

PLES igra bo izvrsten jazz-orkester.

Vabimo k obilni udeležbi!

Odbor

OGLAŠUJTE**V »LJUDSKI PRAVICI«!****Pohišta zastoj**

sicer ne dobite, pač pa po izredno
 nizki ceni. Oglejte si izložbo pri
 R. Miklavc v Lingarjevi ulici, ali pa
 skladišče za gostilno »Figovec«.

POHIŠTVO

mestno podjetje, Ljubljana

France Douk

zlatar in juvelir

Ljubljana, Gosposka ulica 5

LICITACIJA

Tovarna usnja franc Voš-
 njak in sinovi d. d. Šoštanj
 razpisujejo dne 14. VIII. 1946
 ob 10. uri dopoldne na dvorišču
 tovarne usnja v Šoštanju avno
 ustmeno licitacijo za 95 kom.
 UNRRA železnih sodov velikosti
 88 x 57. Izključna cena bo ob-
 javljena pred pričetkom licitacije
 na licu mesta.

Delegat M. I. R
 Veble lože

OGLAŠUJTE V »LJUDSKI PRAVICI«!**Herman Vegerer**

tovarna mesnih izdelkov, Maribor-Košaki

Naše delo je usmerjeno v korist ljudstva.

Priporočase

R. Miklavc

manufakturna trgovina »PRI ŠKOFU«

Ljubljana

**NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA
V NOVEM MESTU**

z manufakturnim, železninskim in
 čevljarskim odsekom v Novem mestu

ter poslovalnicami:

na Glavnem trgu   Gaberju
 v Smehek   Sent. Petru
 v Uršnih selih   Smarjeti
 v Vel. Brusnicah   Bršljino in
 v Stranski vasi   Beli cerkvi

Vse za našo obnovo!

Na podlagi navodila o poenotnem bilanciranju (Uradni list FLRJ št. 47 z
 dne 11. VI. 1946) smo založili tiskovino

BILANCA, obr. 6,2

Za urade smo založili na novo

REFERATNO POLO, obr. 0,5 in

PREDLOG ZA NABAVO, POPRAVILO, DELO (Komisijski zapisnik),
 obr. 7,14

Za vse ustanove smo založili na novo

ZBIRNO POLO (Skontro polo), obr. 5,18

Na zalogi imamo dosedaj 315 na novo za-
 loženih raznih obrazcev tiskovin za šole, urade
 in podjetja.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
 LJUBLJANA, Slomškova 12

»BETOCEL«

PLOŠČE (ZIDAKI)

iz lahkega mnogostaničastega betona
 dimenzij 50 x 25 x 6 cm, gostote
 900 kg/m³

so odlični gradbeni material za notra-
 nje in zunanje stene z visoko
 toplotno izolacijo.

Še stare zaloge na razpolago.
 Prodaja je prosta.

Informacije:

CELOVSKA CESTA 42,
 dvorišče
TELEFON 27-67

Glavni urednik Ivan Bratko, Ljubljana,
 Kopitarjeva 6 Naslov uredništva, uprave
 in tiskarne »Ljudske pravice«: Ljubljana,
 Kopitarjeva 6. — Telefon 23-61—23-65.
 Št. ček. računa 16.690.